

Bognár Fruzsina – Szabó-Morvai Ágnes

A FOGLALKOZTATÁSSAL KAPCSOLATOS ADMINISZTRATÍV TERHEK MAGYARORSZÁGON

HÉTFA Kutatóintézet
Jó Kormányzás Program
Műhelytanulmányok VII.

Bognár Fruzsina
Szabó-Morvai Ágnes

A FOGLALKOZTATÁSSAL KAPCSOLATOS ADMINISZTRATÍV TERHEK MAGYARORSZÁGON

HÉTFA Kutatóintézet
Jó Kormányzás Program
Műhelytanulmányok VII.

Budapest
A kézirat lezárásának időpontja: 2011. november 4.

ISBN 978-963-89112-4-7
ISSN 2062-378X

Felelős kiadó: Csire András igazgató
HÉTFA Kutatóintézet
H-1051 Budapest Október 6. utca 19. IV/2.
Telefonszám: +36 30/730 6668; Fax: +36 1 /700 2257
info@hetfa.hu

TARTALOMJEGYZÉK

ABSZTRAKT	2
BEVEZETÉS	3
A FOGLALKOZTATÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON	5
AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEK – ELMÉLETI KERET	9
A HÉTFA FELMÉRÉSE ÉS A MINTA BEMUTATÁSA.....	16
AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS VÉLEKEDÉSEK.....	19
AZ ÖKONOMETRIAI VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI.....	23
ÖSSZEFOGLALÁS.....	35
MELLÉKLET: REGRESSZIÓK EREDMÉNYEI	37
MELLÉKLET	59
HIVATKOZÁSOK	63
SZERZŐINKRŐL.....	65

A FOGLALKOZTATÁSSAL KAPCSOLATOS ADMINISZTRATÍV TERHEK MAGYARORSZÁGON

Bognár Fruzsina – Szabó-Morvai Ágnes

ABSZTRAKT

Kutatásunkban a foglalkoztatáshoz köthető adminisztratív terhek percepcióját vizsgáltuk a HÉTFA Kutatóintézet vállalkezői felmérése segítségével. Az Európai Unió országaival összehasonlítva a magyar foglalkoztatási helyzetet a munkakínálati oldalon jelentős elmaradás jellemzi, amely az inaktívok magas arányában ölt testet, emellett a munkakereslet viszonylag nagy elmaradást mutat. Az adminisztratív terhek gazdasági teljesítményre, ezen belül is a foglalkoztatásra mért hatásainak vizsgálata azért fontos, mert hazánkban ennek mértéke abszolút értékben kiemelkedően nagy, a GDP 4 százalékára tehető, ugyanakkor az országos szintű foglalkoztatási ráták és az adminisztratív terhelés szintje erős összefüggést mutat. Eredményeink azt mutatják, hogy minél nagyobb mértékben szervezi ki egy cég a könyvelését, annál nagyobb nehézséget okoznak számára a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhek. Az adminisztráció szubjektív megítélése jelentős eltérést mutat a könyvelői interjúk alapján becsült objektív költségekhez képest. Ugyanakkor a megkérdezett könyvelők és cégvezetők véleménye egyezett abban, hogy a változó jogszabályok nyomán követése jelenti a legzavaróbb és legköltségesebb adminisztrációs terhet a vállalatok számára. Az atipikus foglalkoztatás különböző típusait vizsgálva kimutattuk, hogy a hozzájuk kapcsolódó adminisztratív terheket kis mértékben, de magasabbnak érzik a munkaadók a teljes munkaidős, határozatlan idejű foglalkoztatáshoz képest.

ABSTRACT

In this study we analyze the perception of administrative burdens of employment in Hungary. In comparison with the members of the European Union, the supply side of the Hungarian labor market is lagging behind. This means that the ratio of the inactive is relatively high. Moreover, there is also a relatively large gap in the demand of labor. It is of high importance to analyze the effect of administrative burden on economic achievement and employment, for two reasons. First, the extent of administrative burden in Hungary is enormous in absolute value compared to the EU average (4% of the GDP). Second, the rates of country-level employment and administrative burden show a strong correlation. According to our results, the more a company outsources its accounting, the bigger difficulties the administrative burdens of employment pose. The subjective assessment of burden differs significantly from the objective costs estimated on the basis of interviews with accountants. However the opinion of CEOs and accountants interviewed was unanimous that keeping up with the ever-changing legal environment means the largest burden for employers. Examining the various types of atypical employment we came to the conclusion that employers deem the related administrative burdens slightly higher compared to regular, full-time, indefinite employment.

BEVEZETÉS

A közéleti diskurzusban Magyarországon az elmúlt évben meghatározó szerepet töltött be a foglalkoztatás kérdése, különösen a gazdasági visszaesésből való kilábalási törekvések és a kormányváltás miatt. A meghirdetett kormányprogram kiemelten kezeli az új munkahelyek teremtésének kérdését¹ és a vállalkozásokat terhelő adminisztrációs terhek csökkentését².

Kutatásunkban a foglalkoztatás adminisztratív költségeinek percepcióját vizsgáljuk. Az adminisztratív költségek jelentős részét teszik ki a vállalatok munkaerő-kiigazítási költségeinek (ld. *HÉTFÁ* [2011a – 2011d]), így fontos szerepet játszanak abban, hogy a cégek munkaerő-kereslete milyen mértékben igazodik termékpiaci helyzetük alakulásához. Minél szorosabban és rugalmasabban képesek a vállalatok az alkalmazott munkaerőt igényeikhez igazítani, annál költséghatékonyabb lesz működésük, és annál rugalmasabban tudják a fogyasztói igényeket kielégíteni, ami által termékeik is versenyképesebbek lesznek.

Az adminisztratív költségek vizsgálata nem csupán a cégek szempontjából fontos, hanem a hazai munkavállalók számára is lényeges kérdés. A hazai munkapiac európai viszonylatban hátrányos helyzetben van, az alacsony aktivitási ráta alacsony foglalkoztatottsággal párosul. Kutatásunk a leghátrányosabban érintett munkavállalói csoportok közül a kisgyermekes nők és az 50 éven felüliek, valamint a fogyatékkal élők helyzetét érinti leginkább. Ezen csoportok munkavállalását nagymértékben megkönnyítené, ha Magyarországon elterjedtebb lenne az atipikus foglalkoztatás. Az atipikus foglalkoztatási formák elterjedésének egyik legnagyobb akadálya a foglalkoztatás magas fix költsége. Ilyen fix költség például a munkaerő-felvétel vagy a betanítás költsége, a munkaruha biztosítása. A fix költségek nem elhanyagolható része az adminisztrációs költségek csoportja sem. Hazai szakértők véleménye szerint az atipikus foglalkoztatási formák alacsony elterjedtségének egyik fő oka az lehet, hogy a jól bevált és napi gyakorlatban bevett teljes munkaidős foglalkoztatáshoz képest minden eltérés utánajárást, többlet adminisztrációt igényel, amelynek költsége miatt már nem éri meg ilyen formában foglalkoztatni.

A tanulmányban először a magyar foglalkoztatási helyzetet mutatjuk be az Európai Unió országaival és más modern piacgazdaságokkal összehasonlítva. Kitérünk arra is, hogy hazánkat a munkakínálati oldalon jelentős elmaradás jellemzi az említett gazdaságokkal szemben, ami elsősorban az inaktív csoportok munkaképes korú lakossághoz viszonyított magas (és növekvő) arányában ölt testet. Számokban kifejezve a 15–64 éves korúak körében az aktivitási ráta 2010-ben alig haladta meg hazánkban a 62 százalékot, Munkakínálati oldalon tehát a magyar gazdaság igen nagy hiányosságokat mutat az inaktív csoportok nagy száma miatt. Emellett a munkakeresletet is meglehetősen nagy elmaradás jellemzi már a rendszerváltás óta, amelyet a Széll Kálmán Terven belül a Magyar Munka Terv is hangsúlyoz. Ezért, ahogy fogalmaz: „a Kormányprogram és az Új Széchenyi Terv egyaránt abból

---

¹ Ld. pl.: <http://www.ujszechenyiterv.info/2011/05/a-munkahelyteremtes-es-a-vallalkozasok-tamogatas-a-prioritas/>

² A kormány az Új Széchenyi Terven belül külön Bürokráciacsökkentő programot is hirdetett: <http://www.kormany.hu/download/2/43/30000/Sz%C3%A9ll%20K%C3%A1lm%C3%A1n%20Terv%20B%C3%BCrokr%C3%A1cia-cs%C3%B6kkent%C3%B6%20program%20I..pdf>

indult ki, hogy jelentős számú új és hosszútávon fenntartható munkahelyet a vállalkozások hozhatnak létre, ezért az állam feladata az, hogy ehhez kedvező feltételeket teremtsen azok számára. Ehhez a működési és adminisztrációs feltételek könnyítésére, a szabályozási környezet és az adó- és járulékrendszer átalakítására, valamint az Új Széchenyi Terv támogatásaira is szükség van.”³

Érdeemes foglalkoznunk tehát a kérdéssel, hogy az adminisztrációs terhek miért csökkenthetik a gazdasági teljesítményt, ezen belül is a foglalkoztatást. Ennek vizsgálata különösen aktuális, mivel a hazai adminisztratív terhek abszolút értékben kiemelkedően magasak, a *Deloitte* [2010] felmérése alapján a GDP 4 százalékát teszik ki. Másrészt a foglalkoztatás adminisztratív költségei ezen belül is jelentősek: a húsz legnagyobb költséggel járó adminisztratív kötelezettségtípus közül hat a foglalkoztatáshoz kötődik, ezek összegükben a felsorolt húsz kötelezettségnek több mint 20 százalékát teszik ki.

Kutatásunk során azt vizsgáljuk, ez valóban befolyásolja-e a munkakeresletet, illetve azonosítjuk, hogy melyek azok a tényezők, amelyek összefüggenek a munkakereslet csökkenésével. Vizsgálatunkat mikro- és kisvállalatok körében elvégzett kérdőíves felmérésekre alapozzuk, amelyeket a vállalkozások vezetőivel készítettünk, szubjektív képet kapva arról, mely kötelezettségek jelentik a legnagyobb megterhelést a vállalkozások számára. A vizsgálatot könyvelői interjúkkal egészítettük ki, amelyek segítettek eldönteni, melyek azok az adminisztratív terhek, amelyek objektíve súlyosabbak egy kisvállalkozás életében. Cikkünkben e vizsgálat eredményeit foglaltuk össze.

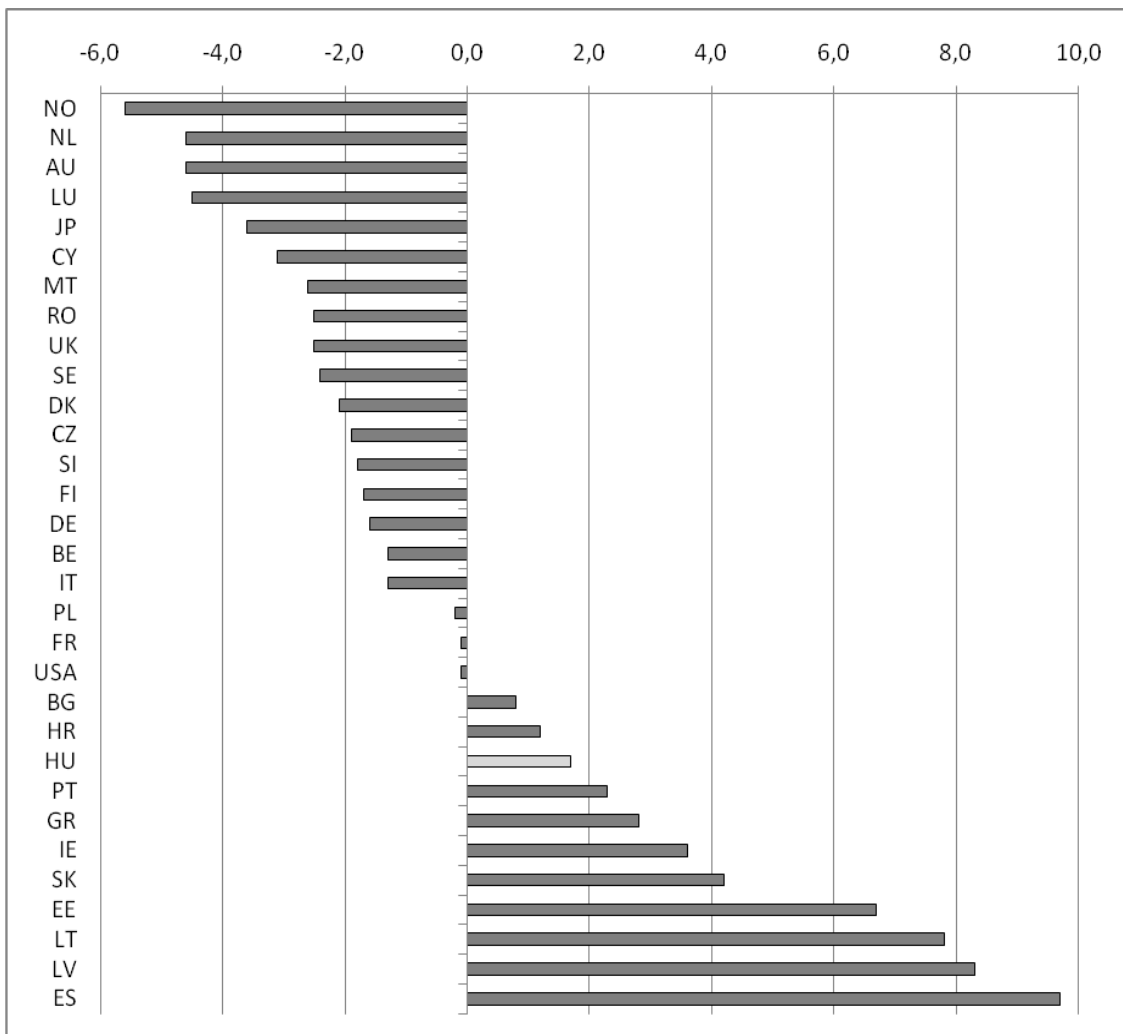
³ Széll Kálmán Terv – Magyar Munka Terv [2011]: 6.

A FOGLALKOZTATÁS HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Magyarország munkanélküliségi rátáját⁴ vizsgálva azt látjuk, hogy az Európai Unióban tapasztalható átlaghoz képest nem marad el lényegesen, az eltérés mindössze két százalékpont. Ahogy az alábbi ábrán láthatjuk, ezzel az aránnyal a nyugat- és közép-európai országok mögött helyezkedünk el, és jellemzően a déli és a balkáni országok rendelkeznek nálunk is magasabb munkanélküliségi rátával. Emellett azt is láthatjuk, hogy az Európán kívüli fejlettebb piacgazdaságokban, így az Egyesült Államokban és Japánban is alacsonyabb, az Európai Unió országainak átlagánál kisebb a munkanélküliségi ráta.

1. ábra:

A munkanélküliségi ráta eltérése (százalékpont) az EU-27 országok átlagához képest 2010-ben (EU-27 átlag = 8,3%)

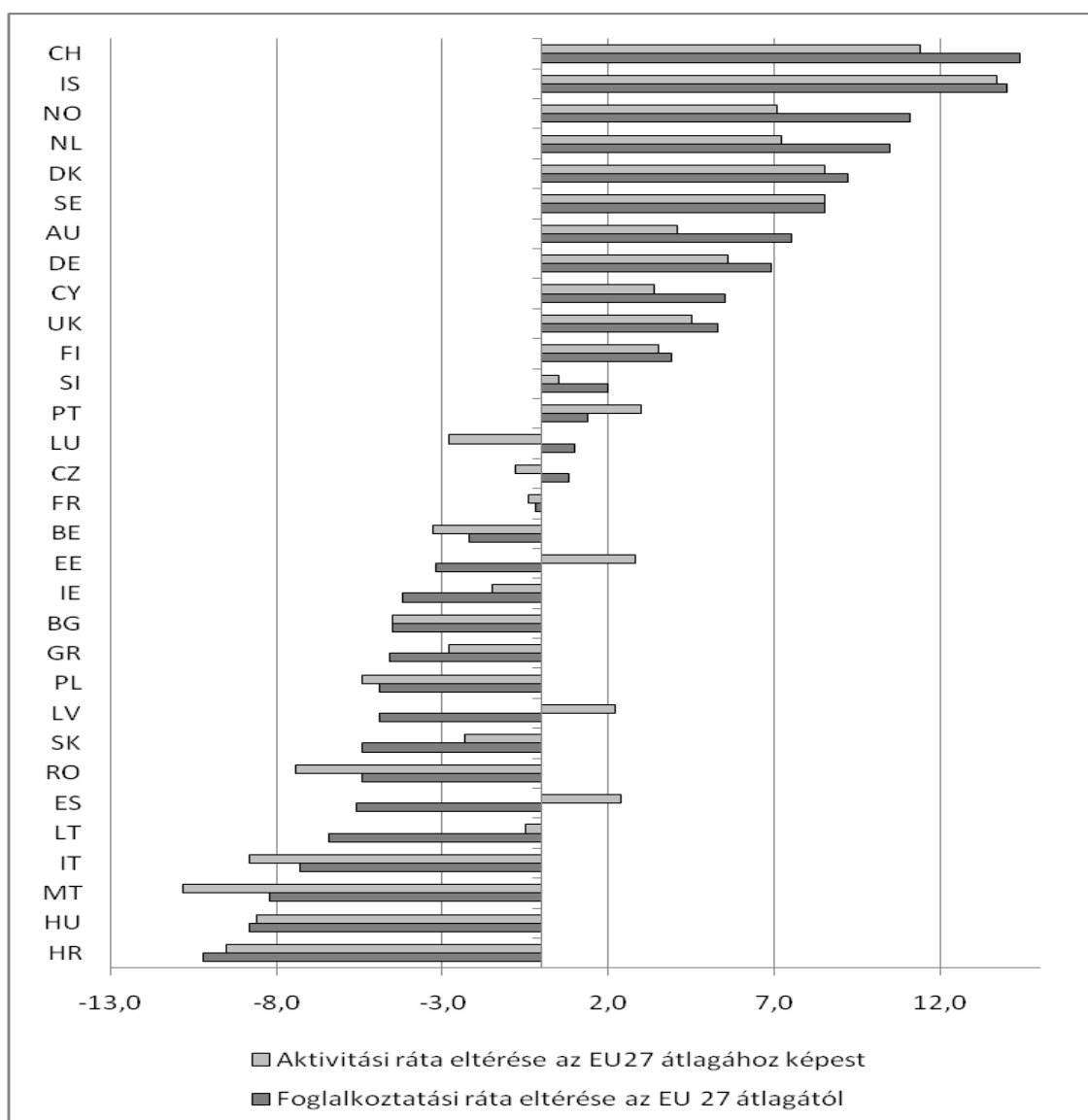
Adatok forrása: Eurostat

⁴ A munkanélküliségi ráta azt mutatja meg, hogy a teljes munkaerő-állományon belül (amely a foglalkoztatottakat és a bejelentett munkanélkülieket foglalja magában) mekkora a munkanélküliek aránya.

A munkanélküliségi ráta mellett jóval nagyobb elmaradást mutat azonban a foglalkoztatás és az aktivitás alacsony szintje, amely a rendszerváltás óta jellemzi a magyar gazdaságot. Az Eurostat 2010-es adatai szerint az EU-27 országaiban mind az aktivitási ráta⁵, mind a foglalkoztatási ráta⁶ nagyjából átlagosan 9 százalékponttal haladja meg hazánkét. Ebből a szempontból valóban az utolsók között vagyunk a vizsgált országok között, ez ugyanis azt jelenti, hogy a munkaképes korú lakosságnak (15–64 évesek) csak 55 százaléka dolgozik.

2. ábra:

A foglalkoztatási és aktivitási ráta eltérése az EU-27 átlagához képest (százalékpont) 2010-ben (foglalkoztatási ráta átlaga=64,2; aktivitási ráta átlaga=71,0)

Adatok forrása: Eurostat

⁵ Az aktivitási ráta megmutatja, hogy mekkora a munkaerő-állomány a munkaképes korú lakossághoz képest.

⁶ A foglalkoztatási rátából tudhatjuk meg, hogy mekkora a foglalkoztatottak aránya a munkaképes korú lakossághoz képest.

A kérdéssel foglalkozó elemzések szintén azt mutatják, hogy Magyarországon alapvetően a munkát már nem kereső inaktív rétegek okozzák a foglalkoztatási problémák erősödését (Köllő, Nacsa [2006]; Balás és szerzőtársai. [2011]). Ezt úgy is megfogalmazhatjuk, hogy hazánk EU-hoz képesti foglalkoztatási különbözete az inaktívak magas szintjéből adódik. Inaktívaknak nevezzük azokat a munkaképes korú személyeket, akik nem tartoznak a munkaerő-állományba, tehát aki nem tud vagy nem akar dolgozni, illetve nem keres aktívan munkát. Ide soroljuk többek között a passzív munkanélkülieket is, akiknek nincsen munkájuk, de nem regisztrálják magukat a munkanélküliek közé.

Azon munkával nem rendelkezők közül, akik már a munkaügyi ellátórendszerből is kiestek, alig 1-2% tud csak visszakapaszkodni a munkaerőpiacra. Az alábbi táblázatban Köllő és Nacsa [2006] alapján a munkaerő-piaci áramlásokat foglaltuk össze. Láthatjuk, hogy míg az inaktívaknak 1,74 százaléka vált foglalkoztatottá 2003-ban, addig a munkanélküliek 7,65 százaléka vált inaktívvá.

1. táblázat:

Munkaerő-piaci áramlások a 15 éves és nyugdíjkorhatár közötti népességben belül, % (1993/2003)

		Végállapot		
		Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív
Kezdő állapot	Foglalkoztatott	97,33 / 98,58	1,19 / 0,55	1,48 / 0,87
	Munkanélküli	11,83 / 14,53	81,70 / 77,82	6,47 / 7,65
	Inaktív	1,98 / 1,74	1,77 / 0,72	96,26 / 97,55

Forrás: Köllő, Nacsa [2006], a kedvező változások kiemelve

Az inaktívakon belül a hazai szakirodalom és szakpolitika öt olyan célcsoportot azonosít, akik aktivitása drámaian eltér az Európai Unió országainak átlagától, de számos esetben még a hazánkhoz sok mindenben hasonló fejlődési pályát befutó visegrádi országokétól is. Ezek a célcsoportok: (1) alacsony végzettségűek, (2) az 50 éven felüliek (3) a megváltozott munkaképességű személyek, (4) a kisgyermekes nők, valamint (5) a fiatal pályakezdők. A következő táblázatban bemutatjuk, hogy e csoportok foglalkoztatási helyzete Magyarországon nemzetközi összehasonlításban milyen lemaradást mutat.

2. táblázat: Az egyes célcsoportok foglalkoztatási helyzete nemzetközi összehasonlításban

Célcsoport	A csoport létszáma		A csoport foglalkoztatási rátája			
	M.o.-n	ebből foglalkoztatott	M.o.-n	EU-15-ben	EU-27-ben*	V4 országokban Mo. nélkül**
Idősek (55–64)	1 335 600	457 500	34,4%	48,4%	46,3%	37,19%
Alacsony végzettségűek (15–64)	1 642 800	424 900	25,9%	47,8%	45,1%	22,41%
Fiatalok (15–24)	1 196 000	216 900	18,2%	37,3%	34,1%	25,43%
Megváltozott munkaképességűek***	771 700	89 331	11,5%	52,1%	49,6%	23,19%
3 évesnél kisebb gyermeket nevelők (Gyest igénybe vevők száma, KSH, 2008)****	167 021	25 888	15,5%	-	50,9%	39,83%
<p>*A kismamák esetén az OECD-ráta, megváltozott munkaképességűek esetén pedig az EU-25 rátája szerepel</p> <p>**A megváltozott munkaképességűeknél Lengyelország esetében 2007 utolsó negyedéves adatait használtuk fel</p> <p>***Az EU-25 szerepel 27 helyett, V4-M.o. esetében Lengyelország adatára a 2007 utolsó negyedévét használtuk</p> <p>**** V4-HU esetében az országok 3 év alatti gyermekeinek számát használtuk a súlyozáshoz, amikor a kismamák foglalkoztatási rátáját számoltuk</p>						

Forrás: Balás és szerzőtársai [2011] az Eurostat [2011], az OECD [2008], és az ANED [2007] alapján

Magyarországon az 5 csoport foglalkoztatási helyzete rosszabb, mint az unió országainak átlaga, de különösen igaz ez, ha hazánk adatait a régebbi tagországok átlagához hasonlítjuk. A visegrádi országokkal összehasonlítva is jelentős, bár kisebb lemaradásban vagyunk, egyedül az alacsonyan képzettek terén tartozunk a régiós átlaghoz, azonban e csoport részaránya a munkavállaló korú népességen belül hazánkban lényegesen nagyobb, mint a régió többi országában.

AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEK – ELMÉLETI KERET

Magyarországon tehát munkakínálati oldalról leginkább az alacsony munkaerő-állomány, az inaktív csoportok magas és növekvő aránya okozza a legnagyobb gondot. Ezért alapvetően azon eszközök célzott megtalálása a fontos, amellyel ezen csoportok munkapiaci belépését tudjuk ösztönözni, amelyet több osztályban is az atipikus foglalkoztatás (pl.: részmunkaidő, távmunka, rugalmas munkaidő) szélesebb körben való elterjesztésével lehetne megoldani (*Balás és szerzőtársai* [2011], *Bálint és szerzőtársai* [2010]).

A munkanélküliség mértéke azonban nem kizárólag a munkát keresők aktivitásán, a munkakínálaton múlik. *Boeri és Garibaldi* [2000] az olasz gazdaságot vizsgálva azt modellezik, hogy a vállalkozások bizonyos adó- és adminisztratív teherszint (ők a foglalkoztatottak számának csökkentését növelő szabályozásokat emelték ki) mellett inkább az informális foglalkoztatás felé fordulnak, amely alacsonyabb aktivitási rátát eredményez, hiszen ezek a munkások nem jelennek meg az aktív munkapiacon. Modelljükben vizsgálták az exogén bérek (pl.: minimálbér) hatását, ami szintén növelheti az informális foglalkoztatást azokban az esetekben, amikor a cégen belül kialakult bérek ennél alacsonyabbak lennének. Cikkükben kimutatják, hogy az általuk kialakított modellben két egyensúly létezik: egy „jó egyensúly”, amelyben alacsony adók és alacsony munkanélküliségi ráta párosul alacsony informális gazdasági aktivitással; és egy „rossz egyensúly”, amelyben magas adók és munkanélküliségi ráta mellett az informális gazdaság nagy teret kap. Következtetéseik szerint a megnövekedett ellenőrzés a cégek felett csak a „jó egyensúlyban” képes hatékonyan csökkenteni az informális gazdaság szintjét. A munkaerőpiacon aktívan munkát keresők aránya ugyanis erősen függ a szabályozási környezettől, az informális foglalkoztatás és az inaktivitási arány csökkentése nem érhető el egyszerűen a szabályok szigorúbb betartatásával, hanem ahhoz a munkaerőpiac rugalmasabbá tétele is szükséges.

Termeléselmélet és üzleti ciklusok

A rugalmasabb munkaerőpiac megvalósításának igénye a munka keresleti oldaláról, méghozzá a vállalkozások termelési függvényének felhasználásával közelíti meg a munkapiac problémáit. A közgazdaságtan a vállalatok termelését két tényező, a tőke és a munka felhasználásával írja le. A tőkén olyan tartós jóságokat értünk, amelyek a termeléshez szükségesek, mint például a munkagépek. A termelési függvény megmutatja, hogy e két tényező mekkora felhasználása szükséges egy termék előállításához. Mindkét tényező felhasználásának van költsége, a tőke esetében ez klasszikusan az amortizáció, míg a munka esetében a munkabér. A klasszikus közgazdaságtanban a tényezőárak határozzák meg az output előállításának technológiáját és költségét, vagyis hogy inkább tőkét vagy munkát használ fel a vállalat. Rövid távon van tehát legalább egy tényező, amelyet a vállalat nem tud megváltoztatni (például a megrendelések növekedésével nem tud azonnal új üzemcsarnokot építeni), hosszú távon azonban az összes termelési tényezőt szabadon változtathatja. Ennek megfelelően a klasszikus közgazdaságtan szerint a munkaerő inputja az lenne, amit rövid távon flexibilisebben változtatnak a vállalatok az üzleti ciklusokhoz alkalmazkodva.

Az új-keynesi közgazdaságtan ugyanakkor elutasítja az árak és bérek rugalmas alkalmazkodását. Az elméleti irányzat képviselői szerint az árak ragadósak, mivel az alkalmazkodás kiigazítási költséggel (úgynevezett étlapköltséggel) jár (*Ball és szerzőtársai* [1988]). A 90-es évek elejétől kezdődően több empirikus kutatás (*Kydland és Prescott* [1990], *Boldrin és Horvath* [1995]) is kimutatta, hogy a GDP arányosan aggregált munkajövedelem-aránya (munkaarány) az üzleti ciklusokkal ellentétesen mozog: gazdasági növekedés idején a munkaarány csökken, míg recesszió idején növekszik. A jelenséget a kiigazítási költségek bevezetésével sikerült megmagyarázni: teljesen rugalmas munkapiac nem létezik, mind a munkaerő felvételének, mind az elbocsátásának vannak költségei, amelyeket a vállalatok beépítenek döntéseikbe, így gazdasági boom idején a termelési optimumhoz képest kevesebb embert foglalkoztatnak, visszaesés idején pedig kevesebb embert bocsátanak el. *Vermeeren* [2007] francia gyártó vállalatok adatait felhasználva az elbocsátás költségeit háromhónapnyi átlagbérre kalibrálva egy jó illeszkedésű modellt alkotott, amely megmagyarázza a foglalkoztatás anticiklikusságát.

A munkaerőpiacot tehát nemcsak a közvetlen bérköltségek, hanem a foglalkoztatással és elbocsátással kapcsolatos járulékos terhek is rendkívüli módon befolyásolják. A vállalatok termelési döntéseiben közvetlenül is szerepet játszanak az alkalmazás és elbocsátás terhei. Az adminisztratív költségek jelentős részét teszik ki a vállalatok munkaerő-kiigazítási költségeinek, így fontos szerepet játszanak abban, hogy a cégek munkaerő-kereslete milyen mértékben igazodik termékpiacon helyzetük alakulásához.

Az adminisztratív terhek

Adminisztratív költségeknek nevezzük általában az egyes jogszabályi előírásoknak való megfelelés költségeit. Adminisztratív terheknek tekintjük a szokásos üzleti működésen túli tevékenységek költségeit, melyeket a vállalat elhagyna, ha jogszabályi előírás nem kötelezné azok elvégzésére. (*Reszkető és szerzőtársai* [2009])

Kutatásunkban a foglalkoztatás adminisztratív terheinek percepcióját vizsgáljuk. A fókuszcsoporthoz a mikro- és kisvállalkozások képezték, több okból is: egyrészt a legnagyobb foglalkoztatás-növekedést a kkv-k részéről várja a kormány, másrészt a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztratív terhek fix költségei a kkv-kat jobban terhelhetik, mint a nagyvállalatokat. Ezeknél a vállalatoknál ugyanis a humánerőforrás toborzásának és kiválasztásának a méretgazdaságossággal járó alacsonyabb költsége sem érvényesül: nyilvánvaló, hogy egy nagyvállalat HR osztálya kisebb költséggel tudja kezelni a munkaerő fluktuációját, mint egy olyan kisvállalat, amely csak néhány évente vesz fel, illetve bocsát el alkalmazottat. A foglalkoztatással járó adminisztrációs terhek esetében ezért nemcsak azt kell vizsgálnunk, hogy ennek mekkora az objektív, vállalkozásokra nehezedő mértéke, hanem azt is, hogy a vállalkozásvezetők milyen szubjektív értékítélettel rendelkeznek a munkaerő adminisztrációjával kapcsolatban, hiszen ez befolyásolja közvetlenül a vállalkozás foglalkoztatási döntéseit.

Az adminisztratív terhek vizsgálata nem csupán a cégek szempontjából fontos, hanem a hazai munkavállalók számára is lényeges kérdés, hiszen ahogy bemutattuk, a hazai munkapiac európai viszonylatban is hátrányos helyzetben van. Kutatásunk a leghátrányosabban érintett munkavállalói csoportok közül a kisgyermekes nők és az 50 éven felüliek, valamint a fogyatékkal élők helyzetét érinti leginkább. Ezen csoportok munkavállalását nagymértékben megkönnyítené, ha Magyarországon elterjedtebb lenne az atipikus foglalkoztatás. Az atipikus foglalkoztatási formák elterjedésének egyik legnagyobb akadálya az, ha magasak a foglalkoztatás fix költségei. Ilyen fix költségek például a munkaerő-felvétel vagy a betanítás költségei, a munkaruha biztosítása. A fix költségek nem elhanyagolható része az adminisztrációs költségek csoportja. Hazai szakértők véleménye szerint az atipikus foglalkoztatási formák alacsony elterjedtségének egyik fő oka az lehet, hogy a jól bevált és napi gyakorlatban bevett teljes munkaidős foglalkoztatáshoz képest minden eltérés utánajárást, többlet adminisztrációt igényel, amelynek költsége miatt már nem éri meg ilyen formában munkavállalókat felvenni. Ez a jelenség szintén elsősorban a kisvállalkozásoknál figyelhető meg.

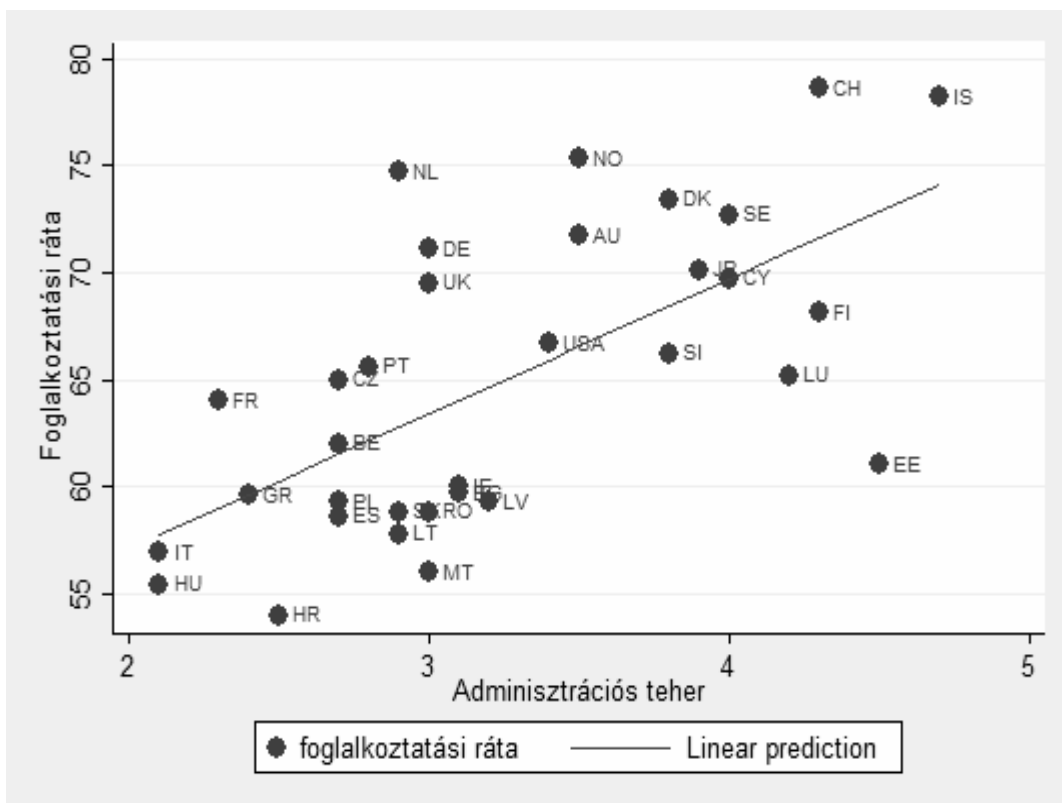
Különbséget kell tennünk adminisztratív teher és adminisztratív költség között. Az adminisztratív terhek mindazon időt, pénzt és fáradságot magukban foglalják, amit a vállalkozás az adminisztratív kötelezettségeinek teljesítése érdekében befektet. Az adminisztratív költség kizárólag az adminisztrációval kapcsolatban felmerült pénzáldozatot fedi.

Kutatásunk célja annak felmérése, hogy a hazai mikro-, kis- és középvállalkozásoknál milyen mértékben korlátozzák a foglalkoztatással kapcsolatban felmerülő adminisztratív kötelezettségek az új munkatársak felvételét, illetve a rugalmas, atipikus foglalkoztatási formák szabad, a cég pillanatnyi igényeit kielégítő alkalmazását. Az utóbbi években számos kutatás született az egyes adminisztratív költségek nagyságáról. Arról is születtek kutatások, hogy általánosságban az adminisztratív terheket mennyire érzik a piaci szereplők korlátozó erejűnek. Jelen kutatás e kettő ötvözetét adja, vagyis azt méri fel, hogy a cégvezetők mennyire érzik terhesnek, zavarónak az egyes konkrét adminisztratív teendőket. Egy alacsony költséggel járó, de szubjektíve nagyon zavarónak érzett adminisztratív kötelezettség ugyanis esetenként jobban korlátozhatja a foglalkoztatás bővülését és rugalmasabbá válását, mint egy magasabb költségű, de kevésbé zavaró adminisztráció. A szubjektív érzet tágabb fogalom, mint az objektív költség, mivel egyszerre, súlyozva fejezi ki az adott adminisztratív teendő pénz- és időköltségét, illetve azt, ha feleslegesnek vagy túlbonyolítottnak találják a kötelezettséget. Ezt kiegészíti, hogy egy ésszerűtlen szabályozás esetében a vállalkozások nem tudják nullára redukálni a büntetési kockázatot, így az ilyen szabályozások költsége nem csupán a direkt költség, hanem a bizonytalanság költsége is. Emiatt az újabb dolgozó felvételének nettó hozama bizonytalanabb, ami miatt az elvárt átlagos hozam is magasabb lehet, ami pedig visszavetheti a foglalkoztatás bővülését.

Az adminisztratív költségek nemzetközi viszonylatban

Az adminisztratív költségekről több felmérés is készült, amelyekben Magyarország rendre a lista végén teljesített (ld. pl.: *HÉTFA* [2011a]). A Világgazdasági Fórum (World Economic Forum) Global Competitiveness Indexe saját gyűjtésű adatokra, illetve egy vállalkozások vezetőivel készült kérdőívre alapozza rangsorát. A 133 országot értékelő évkönyvben Magyarország 2010-ben az 58. helyezést érte el. Az adminisztratív terhekre vonatkozó kérdést a kérdőívől kiemeljük, ebben Magyarország az összes általunk vizsgált ország mögött helyezkedett el, a lista 130. helyén áll, vagyis a hazai vállalkozások adminisztratív terhelése az egyik legmagasabb. A kérdés a következőképpen hangzik: Az Ön országában mennyire terhes a vállalkozások számára a kormányzat adminisztratív követelményeinek (engedélyek kérése, jelentések készítése, stb.) teljesítése? A kérdésben a válaszadás egy hétfokú skálán zajlott, ahol az egyes jelölte a rendkívüli módon terhes adminisztrációt, míg hetessel jelölték a válaszadók, ha az egyáltalán nem terhes. Magyarországon a válaszok átlaga 2,1 lett, ami azt jelenti, hogy az adminisztráció a vállalatok számára rendkívüli terhet jelent. Az alábbi ábrán az egyes országok adminisztrációs terhének értékelését és a foglalkoztatási rátájukat ábrázoltuk. Ezen az ábrán világosan kirajzolódik, hogy azokban az országokban, ahol a vállalkozások vezetői az adminisztratív terheket súlyosabbnak érzékelték (tehát az 1-hez közelebbi tartományba estek), ott a foglalkoztatási ráta alacsonyabb.

3. ábra: Az adminisztrációs terhek és a foglalkoztatási ráta összefüggése

Adatok forrása: *WEF-GCI* [2010], *Eurostat* [2010]

Adminisztratív terhek hazai értékelése

A hazai adminisztratív költségeket illetően több mérési adat is rendelkezésre áll. Ezek azt mutatják, hogy Magyarországon magasak és korlátozó erejűek az adminisztratív költségek. A 2005-ben készült Kox-jelentés alapján a vizsgált uniós tagországok közül hazánkban a legmagasabb, 6,8 százalékos az adminisztratív terhek nagysága a GDP-hez viszonyítva. Egy még frissebb mérés szerint az adminisztratív költségek mértéke akár a GDP 10 százalékánál is magasabb lehet hazánkban. (*Deloitte* [2010]) Az objektív költségbecslés mellett az is lényeges, hogy maguk a gazdasági szereplők hogyan ítélik meg az adminisztratív költségek nagyságát. *Mike és Szalai* [2009] szerint a vállalkozásokat sújtó adminisztratív terhek még az adóterheknél is jobban hátráltatják tevékenységüket. 2009-ben a megkérdezett kisvállalkozók a harmadik legfontosabb hátráltató tényezőként említették az adminisztrációs terhelést. (*Szirmai és Szerb* [2009]) A GVI 2007-es felmérése szintén azt az eredményt mutatja, hogy a vállalkozások számára az adminisztratív terhek jelentik a növekedés egyik legnagyobb gátját. (*Tóth és Papp* [2007])

A hazai adminisztratív költségek között jelentősek a foglalkoztatás adminisztratív költségei. A *Deloitte* [2010] felmérése alapján a húsz legnagyobb költséggel járó adminisztratív kötelezettségtípus közül hat a foglalkoztatáshoz kötődik, ezek összegükben a felsorolt húsz kötelezettségnek több mint 20 százalékát teszik ki. (Ld. 1. táblázat)

4. táblázat: Foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztratív kötelezettségek és becsült költségük

Adminisztratív kötelezettség neve	Adminisztratív teher (Mrd Ft)
Munkáltatók adminisztratív kötelezettségei a foglalkoztatót terhelő bejelentési, nyilvántartási, járulék-megállapítási, bevallási és járulék-levonási kötelezettségeket illetően	28,5
Munkáltatói adó megállapítására irányuló nyilatkozat	20,6
Munkáltatói igazolás kiadásának kötelezettsége a tárgy hónapban, illetve a tárgyévben általa megfizetett, levont járulékokról, valamint az év során fennálló biztosítási idő	19,2
Nyilvántartási kötelezettség alkalmi munkavállaló adatairól	18,0
Folyósított tgyás, gyed, táppénz megszűnését követően nyújtott adatszolgáltatás	9,0
Adatrögzítés az alkalmi munkavállalói könyvben	7,5
Összesen	102,8

Forrás: *Reszkető és szerzőtársai* [2011], a *Deloitte* [2010] alapján

A felmérés szerint a 150 legfontosabb előírásból származó adminisztratív teher (top 150) évente 608 milliárd forintba kerül a vállalkozásoknak. Ebből kiindulva az összes adminisztratív teher körülbelül 1037-1146 milliárd forintra becsülhető éves szinten, amely a GDP-re vetítve 4 százalék körüli arányt jelent. Az alábbi táblázat területcsoportokon belül mutatja be a top 150 adminisztratív teher költségét.

5. táblázat: A részletesen felmért top 150 adminisztratív költség és teher fókuszterület szerint

Fókuszterület	Összes érintett vállalat admin költség/év (Mrd Ft)	Összes érintett vállalat admin teher/év (Mrd Ft)
<i>Adók és járulékok</i>	900.2	253.5
Adatszolgáltatás	930.3	221.3
Engedélyekkel kapcsolatos adminisztráció	213.8	98.8
<i>Foglalkoztatási adminisztráció</i>	71.5	30.7
Támogatások, pályázatok	5.4	3.3
Mindösszesen	2121.3	607.6

Forrás: *Reszkető és szerzőtársai* [2011], a *Deloitte* [2010] alapján

Látható, hogy a két, foglalkoztatással szorosan összefüggő területen mért adminisztratív terhek összege megközelítőleg a teljes összeg felét, 284 milliárd forintot tesz ki. A következő táblázat egy még ennél is súlyosabb problémára hívja fel a figyelmet. Az egy főre jutó foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhelés bemutatásából kitűnik, hogy a kisvállalatoknak szinte minden területen többszörös terhelést kell elviselniük.

A bemutatott eredményekből látszik, hogy az adminisztratív terhek gátját képezhetik a foglalkoztatás növekedésének, még hozzá leginkább azokat a kisvállalatokat sújtva, amelyektől a foglalkoztatás fellendítését várjuk. Ezért célunk, hogy ezeknek a vállalkozásoknak a vezetőit megszólítva válaszoljunk arra, hogy az adminisztratív terhek ténylegesen gátolják-e őket az alkalmazottaik létszám bővítésében, illetve hogy feltérképezzük, pontosan melyek azok a terhek, amelyek a legnagyobb nehézséget jelentik számukra mint munkaadók számára.

6. táblázat:

A foglalkoztatással kapcsolatos egy főre jutó adminisztratív teher vállalatméret szerint
(súlyozás nélküli átlag)

	Kisvállalat	Közepes	Nagyvállalat
<i>Cégautó magáncélú használatából származó jövedelem admin.</i>	22690	114	10
Természetbeni juttatás utáni adó megfizetése és bevallása	14133	2158	462
<i>Nyilvántartási kötelezettség alkalmi munkavállaló adatairól</i>	4983	.	.
Foglalkoztatói igazolás tgyás, gyed, táppénz igénybejelentésre	4143	725	219
Munkáltatói adómegállapításra irányuló nyilatkozat	3743	167	28
Járulék bevallása és megfizetése – táppénz-hozzájárulás feltüntetésének kötelezettsége	3536	219	85
Vállalkozói személyi jövedelemadó bevallási kötelezettsége, megállapítása	3126	.	.
Le nem vont adóelőleg összegéről adatszolgáltatás az állami adóhatóság részére	3083	290	102
Felszámított késedelmi pótlék, önellenőrzési pótlék bevallása és megfizetése	2154	277	132
Adatrögzítés az alkalmi munkavállalói könyvben	1960	400	.
Munkáltatók adminisztratív kötelezettségei a foglalkoztatót terhelő bejelentési, nyilvántartási, járulékmegállapítási, bevallási és járuléklevonási kötelezettségeket illetően	1636	20	13
<i>Kamatjövedelem utáni adó megállapítása, levonása, megfizetése és bevallása</i>	1244	2732	1542
<i>Elszámolás a pénzbeli ellátásokról, baleseti táppénzről, a kifizetőhelyet megillető 1%-os mértékű költségterítés összegéről</i>	1174	574	302
Folyósított tgyás, gyed, táppénz megszűnését követően nyújtott adatszolgáltatás	1038	310	46
Foglalkoztató nyilvántartási lapról készített jegyzék (NYENYI)	934	55	5
Osztalékból és osztalékelőlegből származó jövedelme után fizetendő adó bevallása, megfizetése	924	419	.
Adóelőleg levonása, megfizetése, bevallása	800	59	18
Munkáltatói igazolás kiadásának kötelezettsége a tárgyhóban/évben általa megfizetett, levont járulékokról és a biztosítási időről	795	161	.
<i>Igazolás készítési kötelezettség biztosítottak részére személyes adataik nyilvántartásáról</i>	379	1180	72
* Dőlt betűvel kiemelve a bármelyik vállalat típusban első három között szereplő, félkövérrel szedve a mindhárom típusban az első három között szereplő adminisztrációs kötelezettség. A terheket itt súlyozás nélkül adjuk meg, így összegük nem vehető össze a 4. táblázatban feltüntetett összegekkel.			

Forrás: Reszkető és szerzőtársai [2011], a Deloitte [2010] vállalati szintű adatai alapján

A HÉTFA FELMÉRÉSE ÉS A MINTA BEMUTATÁSA

A HÉTFA 2011 tavaszi vállalkozói felmérése során 300 mikro- és kisvállalkozás ügyvezetőjét kérdeztük a munkaerő-felvétel, a foglalkoztatás, szabadságolás és járulékfizetés, valamint a munkaerő-elbocsátás adminisztratív teendőivel kapcsolatban leggyakrabban felmerülő adminisztratív feladatokról, a különböző szerződési és munkavállalói típusokhoz kapcsolódó adminisztrációs terhek nagyságáról.

A lekérdezés során 5 főnél többet és 50 főnél kevesebbet foglalkoztató vállalkozásokat kerestünk meg először telefonon, majd személyes interjút készítve. A vállalkozásokat hét városból válogattuk össze, Budapest mellett három kelet-magyarországi (Szeged, Miskolc és Debrecen) és három nyugat-magyarországi (Dunaújváros, Szekszárd és Zalaegerszeg) város került bele a mintába. A kérdések közül 8 a vállalkozásokra és 8 a vállalatvezetők demográfiai jellemzőire, illetve 16 kérdés a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhekre vonatkozott.

A kérdőívben nevesített adminisztratív tevékenységekkel kapcsolatban szakértőket (könyvelőket) is megkérdeztünk azok valós és becsült költség-, valamint időigényéről, így lehetőségünk volt összevetni azok cégvezetők által érzékelt, illetve tényleges mértékét. Az összevetésből többek között arra is választ kaphattunk, hogy az adminisztratív kötelezettségek teljesítése kapcsán mely tényezők zavarhatják leginkább a gazdaság szereplőit.

A kérdőív a vállalkozás adatai mellett (méret, ágazat, elhelyezkedés) több kérdést tartalmazott a vállalkozás vezetőjével kapcsolatban is. Ezen jellemzők alapján a minta eloszlását az alábbi táblázatokban mutatjuk be.

7. táblázat: A vállalatok árbevétel (millió Ft) és létszám szerinti megoszlása

	5-9 fő	10-49 fő
<100 M	69	30
100M - 500 M	36	72
500M<	38	55

Az adminisztratív terhek szempontjából fontos tényező, hogy a vállalkozásnak van-e külső megbízott könyvelője, vagy belsőleg oldja meg a könyveléssel járó feladatokat. Ugyanis sok esetben a könyvelési és egyéb, foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztrációs feladatokat ugyanaz végzi. Vagyis, ha a cég belsőleg oldja meg a könyvelést, nagyobb valószínűséggel szembesül a többi adminisztrációs kötelezettséggel is.

8. táblázat:

A könyvelést a cég belsőleg oldja meg, kiszervezéssel, vagy részben belsőleg, részben kiszervezéssel? Az adatokat létszám kategóriákra bontva adjuk meg darabszámban, illetve zárójelben a sor %-ában.

	Kizárólag cégen belül	Kizárólag kiszervezéssel	Részben cégen belül, részben kiszervezéssel
5-9 fő	19 (13.29%)	115 (80.42%)	9 (6,29%)
10-49 fő	25 (26.75%)	69 (64,97%)	14 (8,28%)

A táblázatból kitűnik, hogy a kisebb cégek nagyobb arányban szervezik ki a könyvelést, míg a nagyobb cégeknél a belsőleg megoldott könyvelés a nagyobb arányú. Ezzel összhangban áll, hogy a több embert (10–49 főt) foglalkoztató cégek között kétszer annyian vannak, amelyek belsőleg oldják meg a könyvelést: arányuk eléri a 26,75 százalékot a nagy létszámú cégek között, azonban a vállalatok nagy része még ebben a kategóriában is inkább külső könyvelővel oldja meg könyvelést.

9. táblázat:

A könyvelést a cég belsőleg oldja meg, kiszervezéssel, vagy részben belsőleg, részben kiszervezéssel? Az adatokat ágazatokra bontva adjuk meg darabszámban, illetve zárójelben a sor %-ában.

	Kizárólag cégen belül	Kizárólag kiszervezéssel	Részben cégen belül, részben kiszervezéssel
Ipar	13 (14.77%)	68 (77.27%)	7 (7.95%)
Kereskedelem	17 (17.89%)	74 (77.89%)	4 (4.21%)
Szolgáltatás	31 (26.50%)	75 (64.10%)	11 (9.40%)

Azt látjuk, hogy a szolgáltató cégek sokkal nagyobb hányada oldja meg cégen belül a könyvelést, mint az ipari vagy a kereskedelmi cégek.

A cégek vizsgálata mellett fontos, hogy a megkérdezett cégvezető milyen tulajdonságokkal bír, és hogy ezek a tulajdonságok számottevően befolyásolják-e az adminisztrációval kapcsolatos benyomásait.

A megkérdezett cégvezetők 36 százaléka középfokú végzettségű, a többiek felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A cégvezetők kor és nem szerinti megoszlását táblázatba foglaltuk.

10. táblázat: A megkérdezett cégvezetők kor és nem szerinti megoszlása

Korév	Nő	Férfi
<20	0,33%	0,00%
20–30	0,33%	0,33%
30–40	5,33%	9,67%
40–50	9,00%	14,33%
50–60	10,00%	28,67%
60<	3,00%	19,00%

A válaszadók 23 százaléka kevesebb mint 10 éve vállalkozó, 21 százalékuk több mint 20 évvel ezelőtt lett vállalkozó és 83 százalékuk egyben a cég tulajdonosa is. 37 százalékuk állítása szerint a papírmunka nagy részét ő maga intézi a cégnél. A kisebb cégek esetében ez az arány 41 százalék, a nagyobb cégek esetében 30 százalék. Ez azért lényeges, mert ha a cégvezető intézi a papírmunkát, akkor jobban meg tudja ítélni annak hatásait a válaszadás során, másrészt az adminisztrációs terhek annál nagyobb hatással lehetnek a foglalkoztatási döntésre.

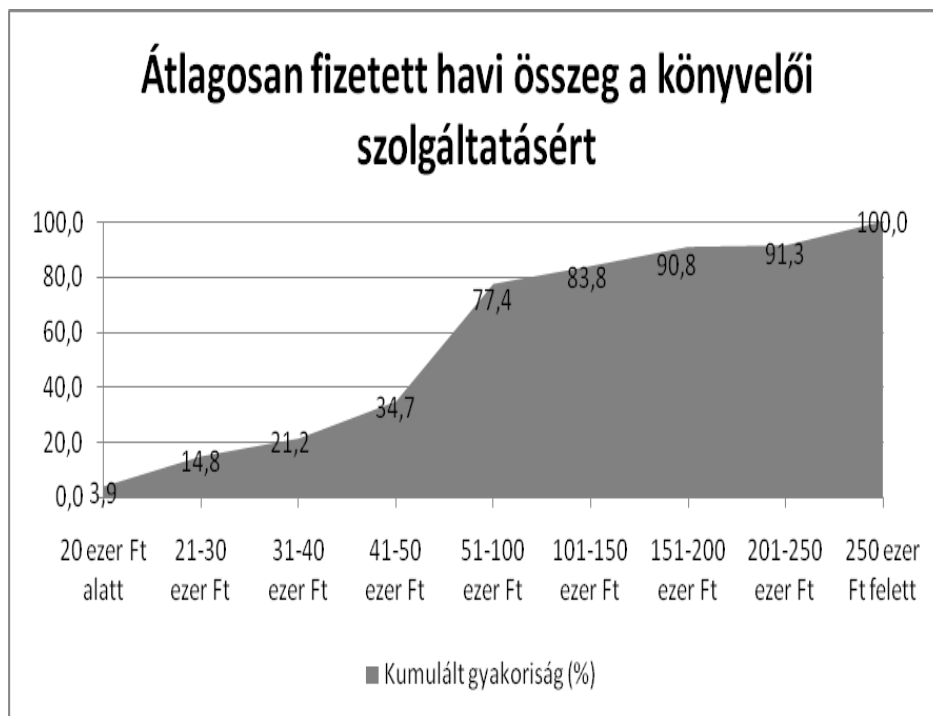
AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEKRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS VÉLEKEDÉSEK

Ebben a fejezetben bemutatjuk, hogy a kérdőív adminisztrációs terhekre vonatkozó 16 kérdése alapján általánosságban mit tudhatunk meg a vállalkozásvezetők percepciójáról. Az értékelésbe bevont adminisztrációs teherfajtákat szakértői javaslat alapján választottuk ki. A szakértői interjúkban megkérdezett könyvelők több körben választották ki és értékelték a legterhesebb adminisztratív teendőket, amelyek sok időt és energiát igényelnek, vagy valamilyen szempontból feleslegesnek vagy idegesítőnek minősíthetők.

Ahogy az előzőekben láthattuk, a cégek nagy többsége könyvelőt vagy könyvelőcéget foglalkoztat, mindössze 20 százalékuk oldja meg teljes egészében belső erőforrásaival a könyvelést. A vállalatok 40 százaléka esetében a cégvezető, míg 60 százalékuk esetében egy munkatárs végzi el az adminisztrációt.

A vállalatok átlagosan havonta 104 ezer forintot fizettek könyvelésre. Az alábbi ábrán azt mutatjuk be, hogy a cégek az összegkategóriákon belül hogyan oszlanak meg. Láthatjuk, a cégek egyharmadának esetében a könyvelők havi díja 50 ezer forintnál kevesebb. Ezenkívül nagy ugrás tapasztalható az 51 és 100 ezer forint közötti kategóriában, a cégek 42 százaléka havonta ekkora összeget fizet a könyvelésért.

4. ábra: Átlagosan fizetett havi összeg a könyvelői szolgáltatásokért
(a függőleges tengelyen a vállalatok kumulált gyakoriságát találjuk %-ban megadva)

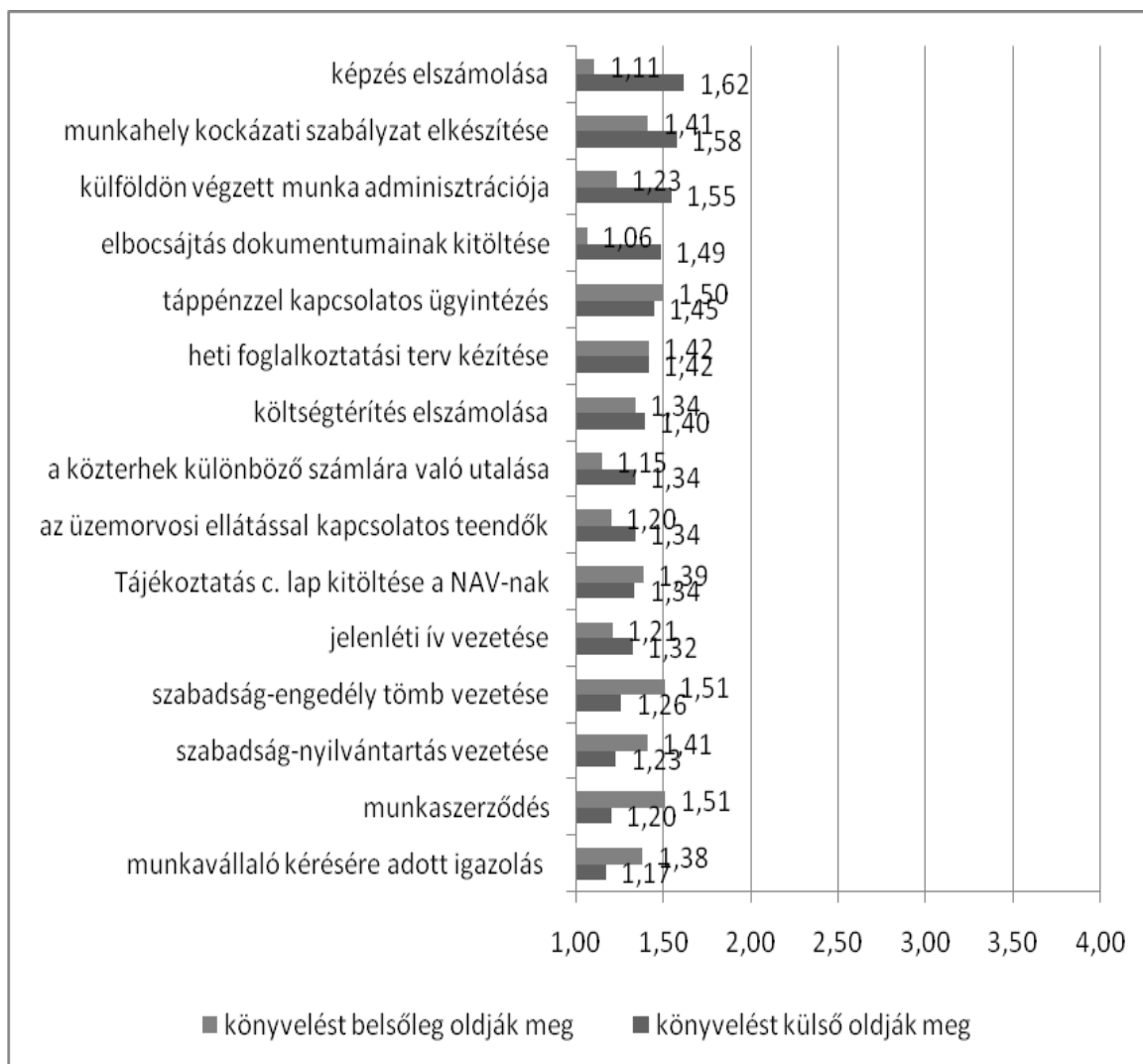

A cégek felénél az elmúlt évben nem volt részmunkaidős, távmunkás vagy egyéb atipikus foglalkoztatású alkalmazott. Azon cégek, amelyek foglalkoztattak ilyen alkalmazottat, körülbelül egyharmada 1 ilyen főt alkalmazott. A vállalatok mindössze 6 százalékára jellemző, hogy 5 főnél több ilyen nem tipikus foglalkoztatású alkalmazottal rendelkezik. Az atipikus foglalkoztatottat alkalmazó cégek körében az átlagos atipikus foglalkoztatottak száma 2,9 fő. Érdekes, hogy a munkáltatók ezen munkavállalók foglalkoztatásához jellemzően nem kaptak állami támogatást (pl.: Start-kártya): 80 százalékuk nem igényelt semmilyen állami kedvezményt az atipikus munkavállaló alkalmazása után, amely eredmény fakadhat abból az *a priori* vélekedésükből is, hogy ez túl sok papírmunkával járna együtt. Azon vállalkozások, akik mégis igényeltek ilyen támogatást, azoknak csak mindössze 17 százaléka jelezte annak túlzó voltát.

A vállalatvezetők vélekedése szerint a foglalkoztatáshoz köthető adminisztrációs kötelezettségek viszonylag alacsonyak. A foglalkoztatáshoz köthető papírmunkához kapcsolódóan 4 kategóriára bontottuk a kötelezettségeket: munkaerő-felvétellel, -foglalkoztatással, munkaerő-elbocsátással és adó- és járulékfizetéssel kapcsolatos kötelezettségek. Arra voltunk kíváncsiak, hogy ezen osztályokon belül melyek azok, amelyek a legnagyobb nehézséget okozzák a vállalatok számára (1–4-ig értékelve a nehézséget). Az eredményeket az 5. ábra foglalja össze, amely megmutatja, hogy a vállalatok általában csekély nehézségűnek ítélik az alkalmazással kapcsolatos költségeket.

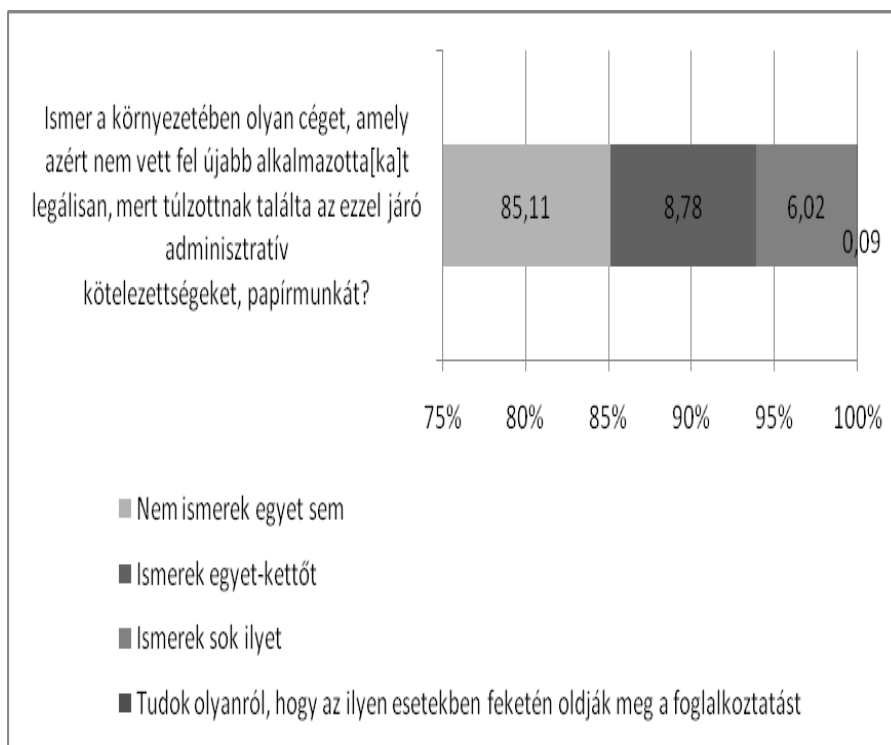
Vannak ugyanakkor olyan kötelezettségek, amelynek megítélése eltér azok között, akik külsőleg oldják meg a könyvelést és azok között, akiknek a könyvelését belső munkatárs végzi. A legnagyobb eltérést a képzés elszámolásánál, az elbocsátás dokumentumainak kitöltésénél találhatunk, amelyeket a külső könyvelővel rendelkező vállalatok jóval terhesebbnek érznek, mint a belső könyveléssel rendelkezők. Ellentétes irányú eltérést találtunk a munkaszerződés megírása, illetve a szabadságengedély-tömb vezetése esetében. Ezeket a kötelezettségeket inkább a belső munkatárssal könyvelő vállalatok gondolták terhesebbnek. Ezen kívül a foglalkoztatáshoz itt fel nem sorolt vagy közvetlenül nem kapcsolódó terhek közül legtöbben az adórendszer bonyolultságát, a környezetvédelmi jelentésekkel kapcsolatos adminisztrációt, a statisztikai jelentések készítését, a szakmunkás tanulókkal kapcsolatos elszámolást és a szakképzési hozzájárulást, a munkaügyi központtal kapcsolatos ügyintézés emelték ki.

5. ábra: A foglalkoztatással kapcsolatos adminisztráció nehézsége a vállalkozások életében (1-es esetében egyáltalán nem jelent gondot, 4-es szerint nagyon nagy gondot jelent)

A válaszokból az rajzolódik ki, hogy a vállalatok nagy részét feltehetően nem térítik el a foglalkoztatás bővítésétől az annak adminisztrációjával kapcsolatos terhek. Ezt megerősíti ugyan, hogy 15 százalék azok aránya, akik ismernek olyan vállalkozást, amely a túlzónak talált papírmunka miatt nem vett fel (legálisan) újabb alkalmazottat, de ez az arány azt is jelenti, hogy minden hetedik vállalkozás környezetében több példa is előfordul erre.

6. ábra: Az adminisztrációs kötelezettségek hatása az új munkaerő felvételére

Leíró statisztikai módszerekkel tehát arra jutottunk, hogy a vállalkozások percepciói szerint a foglalkoztatás adminisztratív terhei általában nem kifejezetten túlzóak és azok kevésbé korlátozzák a foglalkoztatás bővítését. A továbbiakban az ökonometriai elemzés módszerével azt vizsgáljuk, hogy elkülöníthetünk-e olyan vállalkozástípusokat illetve cégvezető típusokat, amelyek kevésbé hajlandóak atipikus foglalkoztatottat alkalmazni, illetve ennek okait is igyekeztünk feltérképezni.

AZ ÖKONOMETRIAI VIZSGÁLAT EREDMÉNYEI

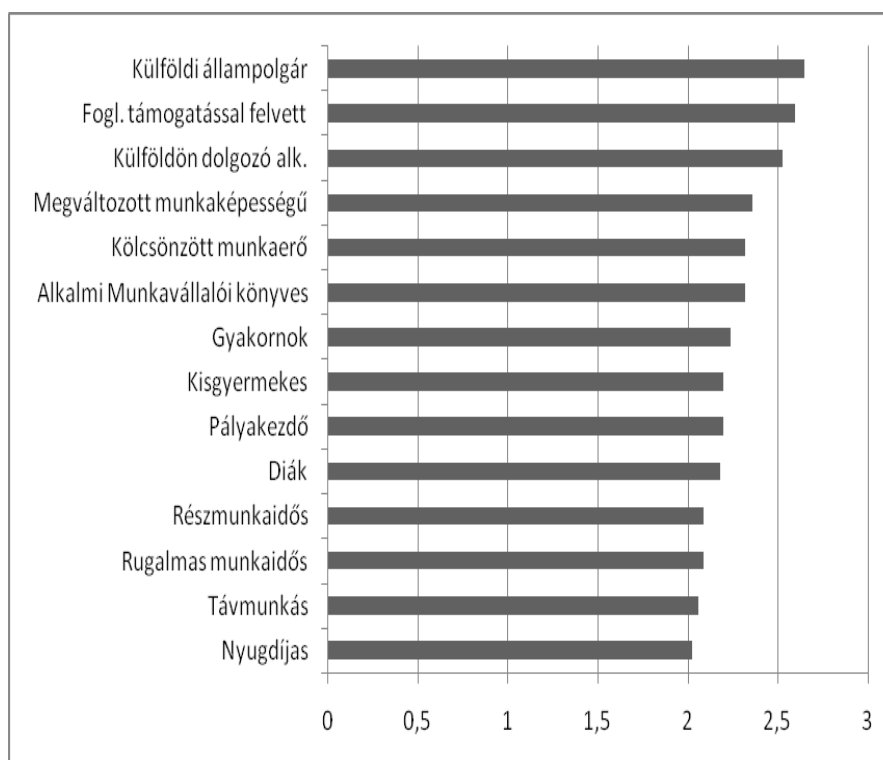
Ebben a fejezetben az összegyűjtött adatok segítségével ökonometriai modelleket alkalmazva 16 hipotézist vizsgálunk meg. A regressziós táblázatokat a Melléklet táblázatai tartalmazzák. A regressziókba bevont változókat modellszelekció során válogattuk ki, így a regressziók esetében a lehető legpontosabb illesztést értük el a változók számával korrigálva (a változók bevonása az igazított R-négyzet értékek alapján történt). A hipotézisek után zárójelben közöljük a regresszió számát, illetve a releváns változót, amely alapján a hipotézist vizsgáltuk. A regressziók változóinak pontos leírása a 2. Mellékletben szerepel.

1. *A részmunkaidős és más atipikus foglalkoztatás adminisztrációs terheit magasabbnak ítélik meg a vállalatok a teljes munkaidős, határozatlan idejű foglalkoztatáshoz képest.*

E hipotézisünk a bevezetőben felvillantott sejtést teszteli, mely szerint a hagyományostól eltérő foglalkoztatási formák sok utánajárást és adminisztrációt igényelnek, emiatt nem terjedtek el széles körben. Az alábbi táblázat alátámasztja e tételt, ugyanis a megkérdezettek minden alternatív foglalkoztatási típus esetében magasabbnak ítélték a terheket. Ugyanakkor a részmunkaidő, a rugalmas munkaidő, a távmunka és a nyugdíjas foglalkoztatása esetében alig magasabbnak ítélték az adminisztrációt a rendes foglalkoztatáshoz képest.

7. ábra:

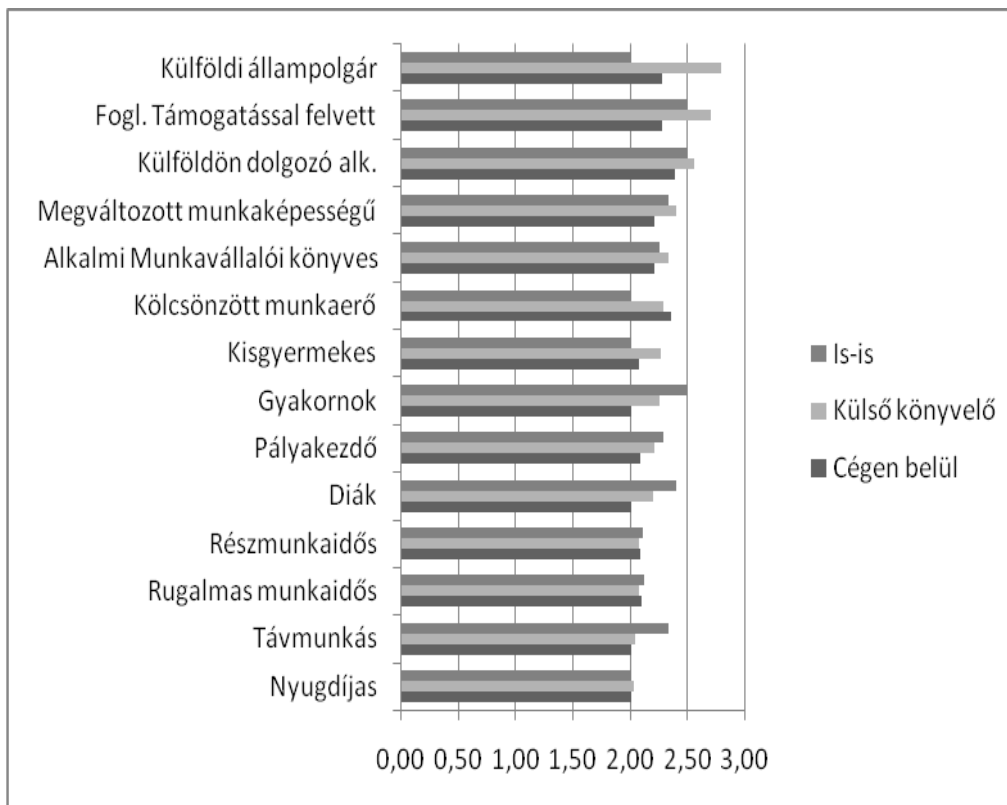
Jelölje meg, hogy az alábbi munkavállalói csoportok esetében milyennek ítéli az egy főre jutó, foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztrációs terheket egy átlagos, teljes munkaidős, határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatott alkalmazotthoz képest.
(1= Kevesebb; 2= Ugyanannyi; 3= Több; 4= Sokkal több)

8. ábra:

Könyvelés kiszervezettsége szerint megbontva: Jelölje meg, hogy az alábbi munkavállalói csoportok esetében milyennek ítéli az egy főre jutó, foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztrációs terheket egy átlagos, teljes munkaidős, határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatott alkalmazotthoz képest.

(1= Kevesebb; 2= Ugyanannyi; 3= Több; 4= Sokkal több)

A 8. ábra azt mutatja meg, hogy a könyvelés kiszervezettsége szerint megbontva hogyan alakul az egyes munkavállalói csoportok alkalmazásának adminisztratív költsége. Némi eltérés ugyan tapasztalható az egyes csoportok között, azonban nagyrészt együtt mozognak az adminisztratív terhek a belső és külső könyveléssel dolgozó cégek között.

2. *Az adminisztratív terhek nagyobb problémát jelentenek azoknak a cégeknek, amelyek a könyvelést belsőleg oldják. (Reg1 – könyvisz1)*

A hipotézis arra a megállapításra épül, mely szerint a külső könyvelővel dolgoztató cégek számára a könyvelő igen sok adminisztratív feladatot is elvégez. A regresszió alapján 10 százalékon szignifikáns az az eredmény, hogy minél nagyobb mértékben szervezi ki egy cég a könyvelését, annál nagyobb nehézséget okoznak számára a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhek általában. Erre például az lehet a magyarázat, hogy a cégek egyébként is akkor szervezik ki az adminisztrációt, ha az nagyobb gondot jelent nekik, például nincs erre alkalmas adminisztratív személyzetük. Ugyanakkor külső könyvelő alkalmazása esetén is akad számos olyan adminisztratív teendő, amit a cégen belül kell ellátni, így ezek relatíve nagyobb terhet okoznak a cégvezetők számára – akik sok esetben maguk végzik ezeket a feladatokat.

Ezt támasztja alá az is, hogy a külső könyvelőt alkalmazó cégek 40 százalékánál a cégvezető maga intézi a megmaradó papírmunkát, vagyis nincs külön erre a feladatra felvett személyzet. Azoknál a cégeknél, ahol belsőleg oldják meg a könyvelést, az adminisztrációs munkát végző cégvezetők aránya csupán 24 százalék.

11. táblázat:

A könyvelést a cég belsőleg oldja meg, kiszervezéssel, vagy részben belsőleg, részben kiszervezéssel? / A cégnél a papírmunka, adminisztráció legnagyobb részét ki intézi?

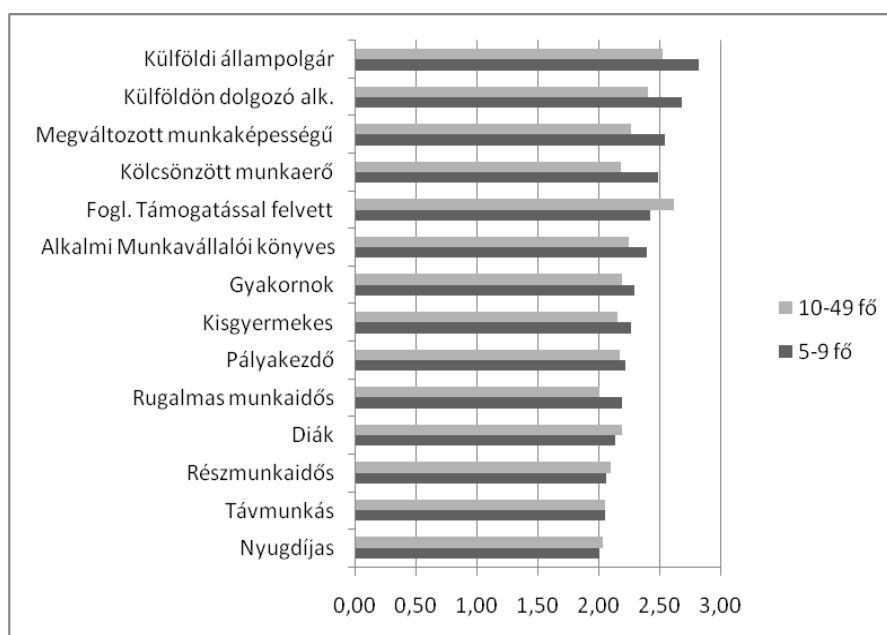
	Adminisztratív munkatárs	Cégvezető
Kizárólag cégen belül	45	14
Részben cégen belül, részben kiszervezéssel	16	5
Kizárólag kiszervezéssel	127	87

3. Az adminisztratív terhek nagyobb problémát jelentenek az alacsonyabb létszámú cégeknek. (Reg1a – letszam)

Az alábbi ábráról azt olvashatjuk le, hogy vannak olyan foglalkoztatási formák, amelyek a kisebb létszámú, míg mások a nagyobb létszámú vállalkozásoknak jelentenek nagyobb adminisztratív terhet. A kérdés eltérő megítéléséhez a kisebb és nagyobb cégek eltérő foglalkoztatási tapasztalatai is hozzájárulhatnak. Például elképzelhető, hogy a nagyobb vállalkozások nagyobb arányban alkalmaztak részmunkaidősöket, így reálisabban fel tudták mérni az adminisztratív kötelezettségek szintjét.

9. ábra:

Jelölje meg, hogy az alábbi munkavállalói csoportok esetében milyennek ítéli az egy főre jutó, foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztrációs terheket egy átlagos, teljes munkaidős, határozatlan idejű szerződéssel foglalkoztatott alkalmazotthoz képest. (1= Kevesebb; 2= Ugyanannyi; 3= Több; 4= Sokkal több)

A regresszió eredménye inszignifikáns, vagyis hogy a foglalkoztatásukkal kapcsolatos adminisztratív terhek mekkora nehézséget okoznak a cégnek, nem függ a cégben foglalkoztatottak létszámától. Az eredmény meglepő, ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy a létszám mérésére kétféle, 5–9, illetve 10–49 fős létszám-kategória áll rendelkezésünkre, ami igen nagy mérési hibát hordoz magában. Elképzelhető tehát, hogy az eredmény csupán azt tükrözi, hogy ekkora mérési hibával nehéz összefüggést feltárni.

4. *Az adminisztratív terhek nagyobb problémát jelentenek azoknak a cégeknek, amelyeknél az ügyvezető maga végzi az adminisztrációt. (Reg1 – pmun)*

A regresszió által mért együttható inszignifikáns, így annak, hogy az ügyvezető maga végzi-e az adminisztrációs munka nagy részét, nincsen kimutatható hatása arra, hogy mennyire okoz nehézséget e feladatok ellátása a cég számára.

5. *Az adminisztratív terhek nagyobb problémát jelentenek azoknak a cégeknek, amelyek alacsonyabb árbevétellel rendelkeznek. (Reg1 – larb; Reg1b – arbev)*

A hipotézis lényege, hogy vajon a kevesebb erőforrással rendelkező cégek számára nagyobb erőfeszítést igényel-e az adminisztratív kötelezettségek teljesítése? Az árbevétel hatását kétféleképpen is vizsgáljuk. A létszámhoz viszonyított, illetve a sima 2009. évi nettó árbevétel hatását nézzük, de egyik sem mutat szignifikáns összefüggést azzal, hogy a cég számára nehézséget okoznak-e a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív kötelezettségek, így a hipotézist elvetjük.

6. *A teljes munkaidős alkalmazás esetében az adminisztrációs terhek a foglalkoztatást nem, csupán a legális foglalkoztatást szűkítik.*

12. táblázat: Az adminisztratív kötelezettségek hatása a foglalkoztatásra

	Igen	Nem
Ismer a környezetében olyan céget, amely azért nem vett fel újabb alkalmazottat legálisan, mert túlzottnak találta az ezzel járó adminisztratív kötelezettségeket, papírmunkát?	13%	87%
Tud olyanról, hogy az ilyen esetekben feketén oldják meg a foglalkoztatást?	0,5%	99,5%

A válaszok alapján a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztrációs terhek a foglalkoztatást némileg csökkentik, azonban a feketefoglalkoztatásra gyakorlatilag nincsen hatásuk. Vagyis a hipotézist elvetjük.

A feketefoglalkoztatást nagy valószínűséggel inkább az adóterhek nagysága befolyásolja. Ráadásul valakit feketén foglalkoztatni viszonylag nagymértékű „adminisztrációs kötelezettséggel” jár, hiszen a feketébért valahonnan ki kell gazdálkodni, második könyvelést kell vezetni vagy más módokon kell ügyeskedni, így az improduktív tevékenységgel töltött idő nagy valószínűséggel nem, csupán a foglalkoztatás költsége (fizetendő adó) csökken.

7. *Azon cégek esetében, amelyeknél nincsen atipikus foglalkoztatás, magasabbnak ítélik a foglalkoztatással járó adminisztratív terheket, mint azon cégeknél, amelyeknél már van atipikus foglalkoztatás. (Reg1c – atip)*

Tesztelésre érdemes hipotézis, hogy az atipikus foglalkoztatás és az érzékelt adminisztrációs terhek között van-e összefüggés. Az összefüggés elméletileg kétirányú is lehet. Egyrészt elképzelhető, hogy azok vállalják be az atipikus foglalkoztatást, akik eleve alacsonyabbnak érzékelik az adminisztrációt. Másrészt azok a cégek, amelyek már beleásták magukat az atipikus foglalkoztatás adminisztrációjába, ugyanazokat a terheket kevésbé fogják zavarónak vagy időigényesnek érezni.

A regresszióban az atipikus foglalkoztatás együtthatója nem szignifikáns, így azt állapítjuk meg, hogy az atipikus munka jelenlétének nincs hatása az érzékelt adminisztratív terhek nagyságára.

8. *Minél több alkalmazott van egy adott szerződéstípusban, annál kevesebb az egy főre jutó adminisztrációs teher az adott szerződéstípusra vonatkozóan. (Reg3A-L)*

Ebben a hipotézisben a foglalkoztatási típusok méretgazdaságosságát teszteltük. Az adott típusból az első munkavállaló foglalkoztatása járhat a legnagyobb költséggel, mivel ebben az esetben kell az összes szabálynak utánajárni és az adminisztrációs kötelezettségekkel megismerkedni. Minden további foglalkoztatott esetében növekszik az adminisztrációs kötelezettségekkel kapcsolatos tudás és gyakorlat, így annál kevésbé lehet zavaró a vele járó adminisztráció.

A cégvezetőket arra kértük, hogy 14 féle atipikus foglalkoztatási formával kapcsolatban adják meg, mekkora az adott formában foglalkoztatottak aránya a teljes statisztikai létszámban (foglalkoztatási arány), illetve, hogy a foglalkoztatási forma a rendes foglalkoztatáshoz képest mennyi adminisztrációval jár (relatív adminisztráció).

A diákmunka⁷, részmunkaidős⁸, alkalmi munkavállalói könyves⁹ foglalkoztatás és külföldi állampolgár¹⁰ foglalkoztatása esetében negatív az összefüggés, vagyis minél több részmunkaidős alkalmazott van a cégnél, a cégvezető szerint annál kisebb az atipikus foglalkoztatással járó adminisztráció. Ezekben az esetekben igazolható a hipotézis.

A távmunka, a kölcsönzött munkaerő, a gyakornokok, a megváltozott munkaképességű, a kisgyermekes, a nyugdíjas, a foglalkoztatási támogatással felvett alkalmazottak foglalkoztatása, továbbá az alkalmi munkavállalói könyves és a rugalmas munkaidős foglalkoztatás, valamint a külföldön dolgozó alkalmazott esetében nem lehet összefüggést kimutatni az adminisztráció szintje és az atipikus foglalkoztatás mértéke közt.

9. *Nem feltétlenül áll arányban az egyes adminisztrációs kötelezettségek objektív pénzbeli és időbeli költsége, valamint annak mértéke, hogy mennyire találják őket zavarónak (szubjektív terhelés).*

A cégektől megkérdeztük, mekkora nehézséget okoznak a különböző, foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív kötelezettségek. Ugyanezekről az adminisztratív kötelezettségekről szakértői kérdőív keretében könyvelőket is megkérdeztünk. Arra kértük őket, adjanak becslést arra vonatkozóan, hogy egy adott kötelezettség mennyi időt vesz igénybe. A munkaerő-felvétellel és -elbocsátással kapcsolatos kötelezettségek esetében óra/fő, a foglalkoztatással és adófizetéssel kapcsolatos kötelezettségek esetében óra/fő/év volt a mértékegység. A könyvelők által megadott időbecslést úgy tekintjük, mint ami kifejezi a kötelezettségek objektív időbeli költségét. A pénzköltséget a könyvelő óradíjával felszorozva kapjuk, ám ez nem módosít jelentősen a sorrenden, ha a könyvelők díjazása hasonló. Az alábbi diagramban a cégek válasza szerint rendeztük sorba az adminisztratív kötelezettségeket.

---

⁷ 5%-on szignifikáns. Ez viszonylag gyenge hatást jelöl, a diákmunkások összes foglalkoztatotton belüli aránya 70%-kal kell növekedjen ahhoz, hogy az érzékelt adminisztratív teher egy kategóriával csökkenjen (pl. a „Több” kategóriából az „Ugyanannyi” kategóriába kerüljön).

⁸ 5%-on szignifikáns. A részmunkaidősök arányának 15 százalékpontos növekedése a foglalkoztatottakon belül egy kategóriával javítja az adminisztratív terhek relatív megítélését.

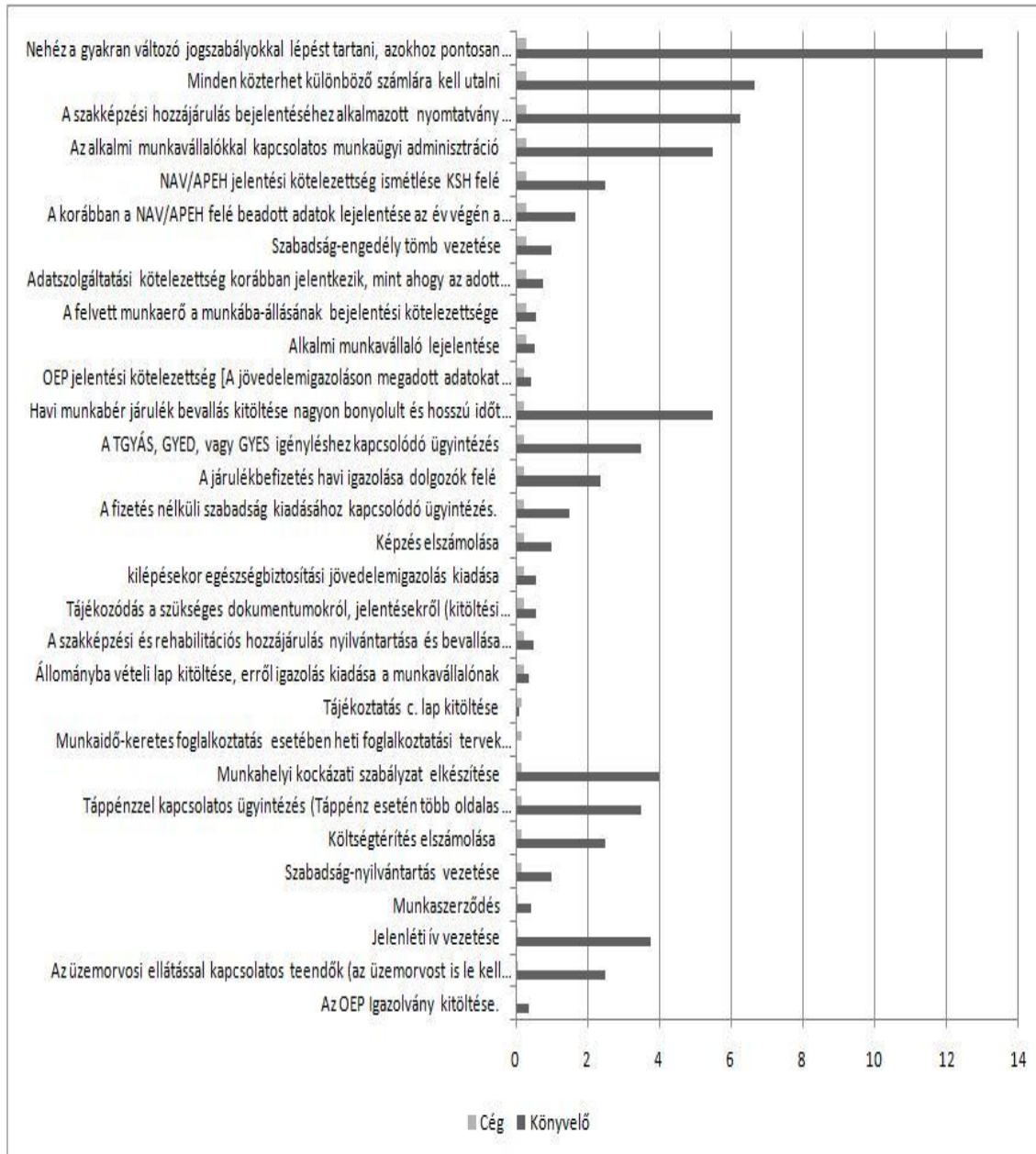
⁹ 10%-on szignifikáns.

¹⁰ 1%-on szignifikáns. Statisztikailag a legerősebb és egyben a legnagyobb hatás. A külföldi állampolgárok arányának 12 százalékpontos emelkedése egy kategóriát javít az adminisztratív terhek megítélésén.

10. ábra:

A könyvelői interjúk alapján az egyes adminisztratív teendőkre fordítandó idő (munkaerő-felvétel, -elbocsátás: óra/fő, foglalkoztatás és adófizetés: óra/fő/év) a cégek által érzékelt nehézségi fok szerint sorba rendezve.

(1= nem okoz nehézséget; 2= csekély nehézséget okoz; 3= nehézséget okoz; 4= nagyon komoly nehézséget okoz)

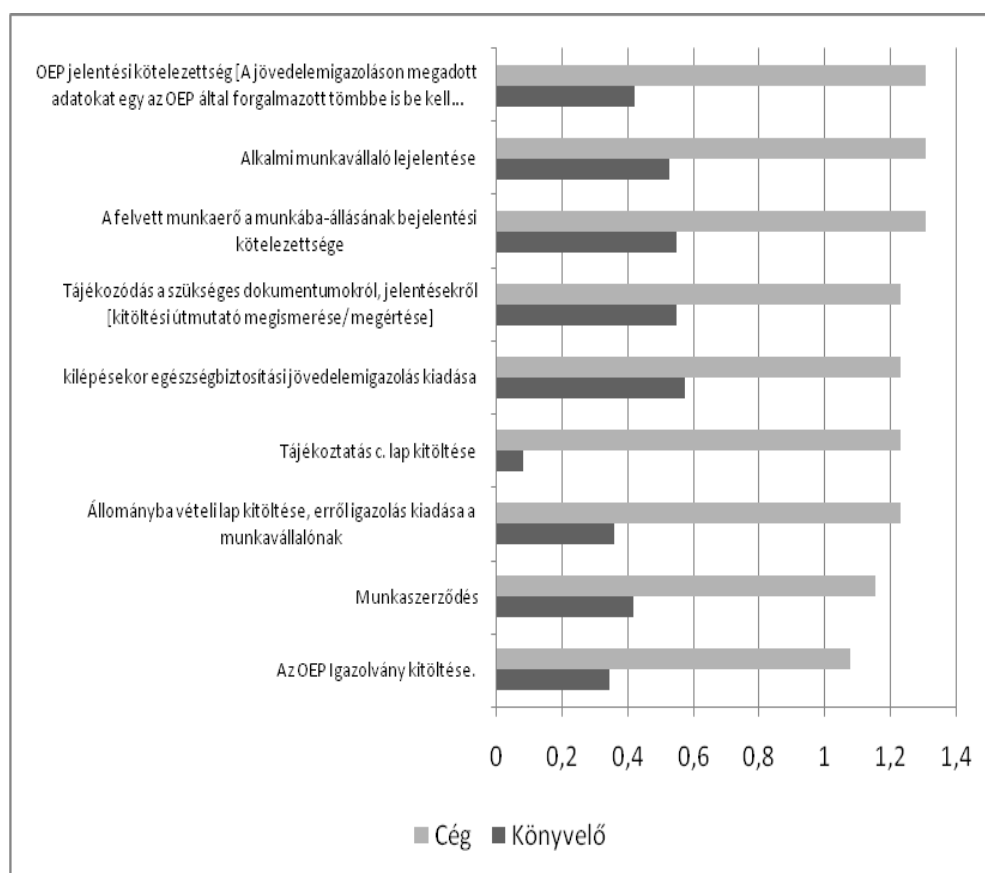

A diagram azt mutatja, hogy az objektív és a szubjektív módon érzékelt adminisztratív nehézségek, illetve költségek nem feltétlenül függenek össze. A könyvelők és cégek válaszai közötti korreláció 0,299, ami gyöngye együttmozgást jelez. A legmegterhelőbb kötelezettségekkel kapcsolatban ugyanakkor megegyezik a cégek és a könyvelők véleménye. A legtöbb időt veszi el és a legkomolyabb nehézséget az okozza, hogy lépést kell tartani a gyakran változó adójogszabályokkal. Ezt a kötelezettséget a cégek közül csak azoknak kellett értékelniük, akik cégen belül végzik el a könyvelési feladatokat. A válaszoló cégek fele számára okoz valamilyen szintű nehézséget lépést tartani a jogszabályokkal, 40 százalékuk számára pedig közepes vagy komoly nehézséget okoz ez a feladat. A második legkomolyabb nehézséget az okozza, hogy minden különböző közterhet különböző számlára kell utalni. A megkérdezett cégek 20 százalékának okoz ez valamilyen szintű nehézséget.

A fenti táblázat hátránya, hogy egy diagramban ábrázolja az egyszeri és az évente rendszeresen felmerülő adminisztratív teendőket. Az egyszeri, illetve az évente felmerülő kötelezettségeket szétbontva szintén megvizsgáltuk a könyvelők és a cégek válaszai közötti összefüggést.

11. ábra:

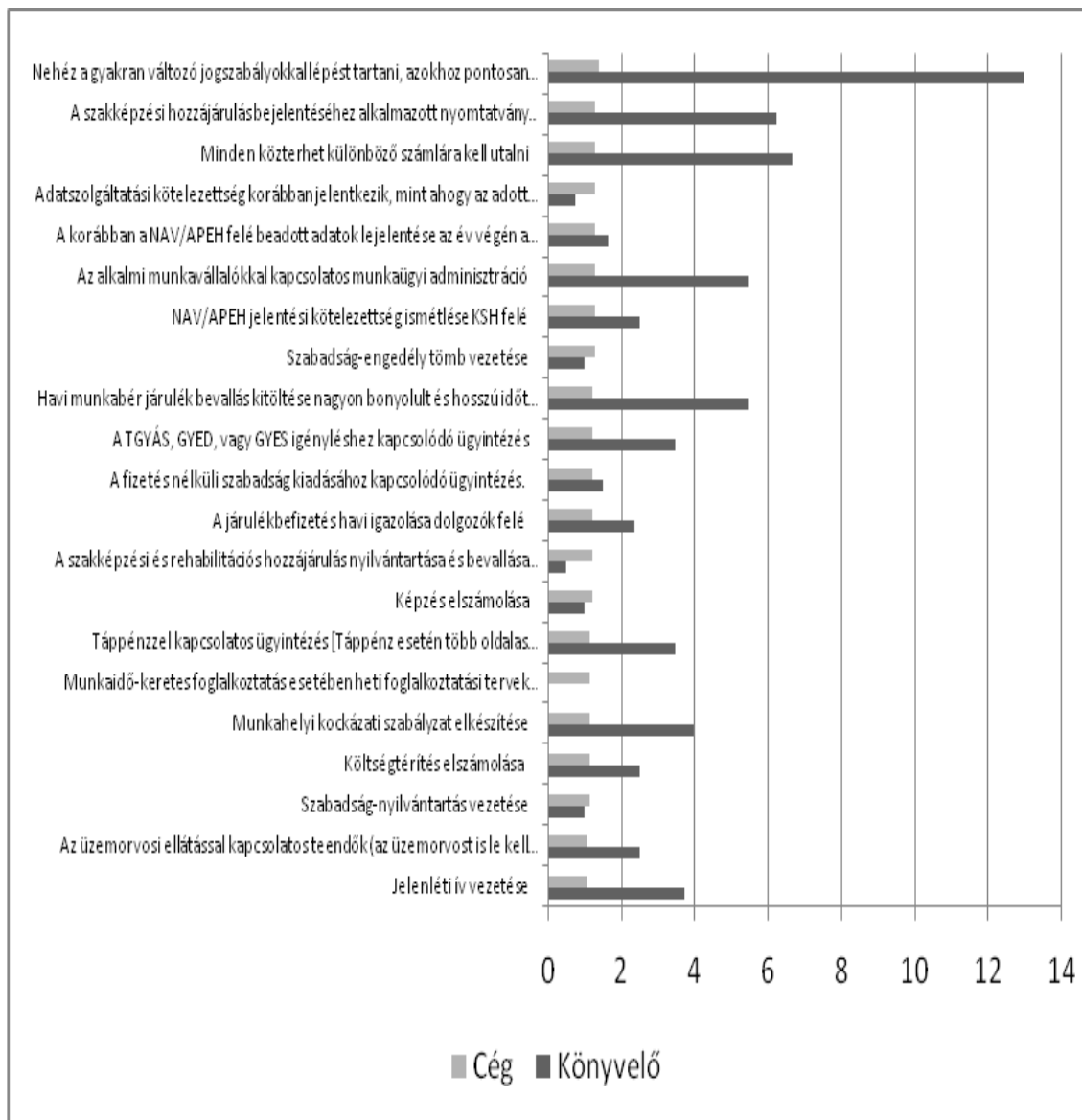
Egyszeri kötelezettségek munkavállaló alkalmazása vagy elbocsátása esetén: A könyvelői interjúk alapján az egyes adminisztratív teendőkre fordítandó idő (munkaerő-felvétel, -elbocsátás: óra/fő, foglalkoztatás és adófizetés: óra/fő/év) a cégek által érzékelt nehézségi fok szerint sorba rendezve. (1= nem okoz nehézséget; 2= csekély nehézséget okoz; 3= nehézséget okoz; 4= nagyon komoly nehézséget okoz)

12. ábra:

Évente rendszeresen felmerülő kötelezettségek: A könyvelői interjúk alapján az egyes adminisztratív teendőkre fordítandó idő (munkaerő-felvétel, -elbocsátás: óra/fő, foglalkoztatás és adófizetés: óra/fő/év) a cégek által érzékelt nehézségi fok szerint sorba rendezve. (1= nem okoz nehézséget; 2= csekély nehézséget okoz; 3= nehézséget okoz; 4= nagyon komoly nehézséget okoz)

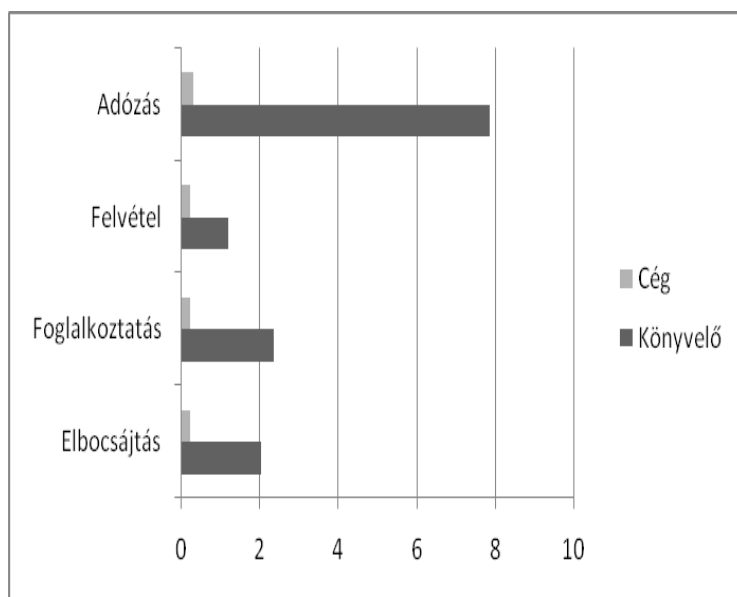
A szétbontás után némileg növekedett a cégek és a könyvelők által érzékelt nehézségek kapcsolatának szorossága. Az egyszeri kötelezettségek (alkalmazott felvétele, illetve elbocsátása) esetében 0,31, a rendszeresen felmerülő kötelezettségek esetében 0,38 a korreláció értéke. Érdeemes megjegyezni, hogy az egyszeri kötelezettségek esetében jobban eltér az adminisztratív terhelés objektív és szubjektív mértéke, míg a rendszeres kötelezettségek esetében jobban közelít egymáshoz a két értékelés által adott sorrend. A cégek számára az egyszeri kötelezettségek nagyon ritkán jelentkeznek, míg a könyvelők rendszeres napi működésének éppúgy részei az egyszeri, mint a rendszeres adminisztratív kötelezettségek elvégzése. Ez a jelenség utalhat arra (bár nem bizonyítja azt), hogy minél gyakrabban merül fel egy adminisztratív teendő,

annak terheése annál inkább közelít elvégzésének objektív időköltéséhez, illetve minél ritkábban találkozik egy cég egy adott adminisztratív kötelezettséggel, az adminisztratív feladat megítélésében annál nagyobb szerepet kapnak a szubjektív elemek, és annál kevésbé számít a ténylegesen ráfordított idő mértéke. Ez a feltételezett szabályszerűség megerősíti egy másik eredményünket: a szabályok változása jelenti mindenki számára a legnagyobb költésget.

Végül az utolsó diagram az átlagok átlagát mutatja, vagyis az egyes adminisztratív kategóriák átlagos értékeit. Az adózással kapcsolatos adminisztratív terheket nem csupán a cégek, de a könyvelők is a leg súlyosabbnak ítélik. A cégek számára a legkevesebb nehézséget az elbocsátás, a könyvelők számára a legkevesebb időráfordítást a munkaerő-felvétel jelenti.

13. ábra:

Adminisztratív kötelezettségek kategóriái: A könyvelői interjúk alapján az egyes adminisztratív teendőkre fordítandó idő (munkaerő-felvétel, -elbocsátás: óra/fő, foglalkoztatás és adófizetés: óra/fő/év) a cégek által érzékelt nehézségi fok szerint sorba rendezve. (1= nem okoz nehézséget; 2= csekély nehézséget okoz; 3= nehézséget okoz; 4= nagyon komoly nehézséget okoz)

A bemutatott diagramok és a mért korrelációk alapján a hipotézist tehát elfogadjuk.

10. Azon cégeknél, amelyek általában kevésbé találják zavarónak az adminisztratív kötelezettségeket, magasabb a foglalkoztatás. (Reg2 – atlneh)

A foglalkoztatás szintje (létszám-kategória) nincs szignifikáns kapcsolatban azzal, hogy az adminisztrációs kötelezettségeket mennyire találják zavarónak a vállalatok.

11. *Azon cégeknél, amelyek általában kevésbé találják zavarónak az adminisztratív kötelezettségeket, magasabb az atipikus foglalkoztatás mértéke. (Reg3 – atlneh)*

Az atipikus foglalkoztatás általános szintje nem függ az adminisztrációs terhek nagyságától.

12. *Azon ügyvezetők, akik úgy vélik, hogy az államnak nagyobb szabadságot kellene adnia a vállalatok számára, általában zavaróbbnak érzik az adminisztratív terheket. (Reg1 – szabads)*

Az adatok elemzése alátámasztja a hipotézist. Minél inkább úgy véli egy cégvezető, hogy az államnak nagyobb szabadságot kellene biztosítania a vállalatok számára, annál inkább tartja úgy, hogy a foglalkoztatás adminisztratív terhei nehézséget okoznak a cég számára. Az eredmény 1 százalékon szignifikáns és $\beta = -0,14$, vagyis egy teljesen szabadságpárti cégvezető ($szabads=1$) átlagosan több mint egy kategóriával rosszabbra értékeli az adminisztratív terheket, mint egy teljesen ellenőrzéspárti ($szabads=10$) cégvezető.

13. *Az erősebb vállalkozói készségekkel rendelkező (kreatívabb, kevésbé biztonságra törekvő, új tevékenységeket, szabad döntést kedvelő) ügyvezetők általában zavaróbbnak ítélik meg az adminisztratív tevékenységeket. (Reg1 – F...)*

Az itt felsorolt tényezők közül egyedül a szabad döntés mutatkozott olyan tényezőnek, amely hatással van az érzékelt adminisztratív kötelezettségek nagyságára. Minél inkább kedveli a szabad döntés lehetőségét a cégvezető, annál inkább érzi úgy, hogy a foglalkoztatás adminisztratív terhei nehézségeket okoznak a cég számára. A változó ($F\_szabads$) 1 százalékon szignifikáns, és majdnem teljesen ugyanakkora hatást mutat ($\beta = -0,24$), mint az előző hipotézis eredménye. Vagyis egy olyan cégvezető, akinek nagyon fontos, hogy saját maga döntsön arról, amit csinál ($F\_szabads=6$), átlagosan több mint egy kategóriával rosszabbra értékeli az adminisztrációs terheket, mint egy olyan cégvezető, akinek ez egyáltalán nem fontos ($F\_szabads=1$). A többi változó nem volt szignifikáns a regresszióban.

14. *A felvétel adminisztratív költségei magasabbak, mint az elbocsátás adminisztratív költségei.*

A könyvelők és a cégvezetők eltérően látják ezt a kérdést. A 14. ábráról leolvasható, hogy míg a cégek valamivel nagyobb nehézségként élik meg a munkaerő-felvételhez kapcsolódó adminisztratív kötelezettségek teljesítését, addig a könyvelők becslése szerint az elbocsátással járó adminisztratív teendők elvégzése hosszabb időt vesz igénybe.

15. *Az adminisztratív költségeket azok a cégek érzékelik magasabbnak, amelyek ugyanakkora létszámhoz alacsonyabb árbevétellel rendelkeznek. (Reg1 – larb)*

A létszám/árbevétel mutató nem mutat szignifikáns összefüggést az adminisztratív terhek érzékelt nagyságával.

16. *Azon cégeknél, ahol zavaróbbnak ítélik meg az adminisztratív terheket, magasabb arányú a munkaerő-kölcsönzés, illetve az alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás. (Reg4 – atlneh); (Reg5 – atlneh)*

A hipotézisünk alapja az, hogy a magas adminisztratív költségek arra ösztönzik a cégeket, hogy a foglalkoztatást olyan formában oldják meg, amelyben a foglalkoztatáshoz kötődő adminisztráció nagyobb része nem a céget terheli. Az adatok alapján a hipotézist elvetjük, mivel a nullától nem különbözik szignifikánsan az eredmény. Azok a cégek, amelyek vezetői úgy ítélik meg, hogy a foglalkoztatási adminisztráció nagyobb nehézséget okoz a cégüknek, kisebb arányban foglalkoztatnak alkalmi munkavállalói könyves alkalmazottat. Az érzékelt adminisztráció szintje a munkaerő-kölcsönzés mértékére sincs szignifikáns hatással

* * *

A fentebb megfogalmazott hipotéziseken túl a mellékletben bemutatott regressziók alapján további összefüggéseket állapíthatunk meg.

- Az ipari és a kereskedelmi vállalatokhoz képest a szolgáltatással foglalkozók lényegesen zavaróbbnak találják a foglalkoztatás adminisztratív terheit.
- Minél régebb óta vállalkozó egy válaszadó, átlagosan annál zavaróbbnak érzi az adminisztrációt.
- Ha a cégnek van külföldi tulajdonosa, akkor a cégvezetőt sokkal jobban zavarják az adminisztrációs feladatok. Ennek magyarázata a külföldi tulajdonos által a cégvezetőnek diktált erős teljesítménykényszer lehet.
- Minél inkább úgy véli egy cégvezető, hogy a verseny jó dolog, annál zavaróbbnak érzi az adminisztrációs terheket.
- A cég előző éves eszközarányos megtérülése pozitív kapcsolatban van azzal, hogy mennyire gondolja zavarónak az adminisztrációs terheket az ügyvezető. Ugyanakkor a likviditási ráta negatív kapcsolatban van vele.

ÖSSZEFOGLALÁS

A Magyarországot jellemző rugalmatlan munkaerőpiacon az atipikus foglalkoztatási formák elterjedésének egyik legnagyobb akadálya a foglalkoztatás fix költségeinek magas szintje, melyek nem elhanyagolható részét a foglalkoztatás adminisztrációs költségei alkotják. Ebből kifolyólag volt indokolt, hogy részletesen megvizsgáljuk a foglalkoztatás adminisztratív költségeinek percepcióját és a terheket okozó szabályozások kialakulásának folyamatát. Vizsgálatunk eredményei szerint tehát:

1. A részmunkaidős és más atipikus foglalkoztatás adminisztrációs terheit kismértékben, de magasabbnak ítélik meg a vállalatok a teljes munkaidős, határozatlan idejű foglalkoztatáshoz képest. Az atipikus foglalkoztatással járó adminisztratív költségek megítélése ugyanakkor nem függ attól, hogy az adott cégnél van-e atipikus foglalkoztatás, de fordítva is igaz: az atipikus foglalkoztatás átlagos szintje nem függ az adminisztratív terhek érzékelt nagyságától a vállalatnál.
2. Minél nagyobb mértékben szervezi ki egy cég a könyvelését – ami inkább a kisebb vállalkozásokra jellemzőbb –, annál nagyobb nehézséget okoznak számára a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhek általában.
3. Méretgazdaságossági előnyt a diákmunka, részmunkaidős, alkalmi munkavállalói könyves foglalkoztatás és külföldi állampolgár foglalkoztatása esetében találtunk, vagyis csak ezen esetekben mondható el, hogy minél több alkalmazott van a cégnél e formákban, a cégvezető szerint annál kisebb az e foglalkoztatásokkal járó adminisztráció. A többi atipikus foglalkoztatási formában ilyen összefüggést nem tudtunk kimutatni.
4. Meglepő módon nem találtunk összefüggést a cégméret és a foglalkoztatási adminisztráció érzékelt terhe között.
5. Várakozásainkkal ellentétben azok a cégek, amelyek vezetői nagyobbak ítélik meg a foglalkoztatási adminisztrációval kapcsolatos nehézségeket, nem alkalmaznak nagyobb arányban egyszerűsített adminisztrációval járó munkavállalót. Ilyen hatást a munkaerő-kölcsönzésnél nem lehetett kimutatni, az alkalmi munkavállalói könyves alkalmazottak esetében pedig éppen a feltételezettel ellentétes hatást találtunk.
6. Általában nagy az eltérés a cégvezetők által érzékelt „szubjektív” adminisztratív terhek és a könyvelők által becsült „objektív” költségek között. Bár nagy volt az eltérés e két csoport becsléseinek struktúrája között, a legmegterhelőbb kötelezettség tekintetében ugyanakkor megegyeznek a vélemények: mind a könyvelők, mind a cégvezetők a jogszabályok változásának nyomán követését tartották a legdrágább és legzavaróbb adminisztrációhoz kapcsolódó nehézségnek, amelyet mindkét csoport esetében az egyes közterheknek az eltérő számlára történő kiegyenlítése követ. A cégvezetők számára a legkevesebb nehézséget az elbocsátás, a könyvelők számára a legtöbb időráfordítást viszont a munkaerő-felvétel jelenti.

7. A cégvezetők vállalkozói tapasztalata, az állammal szembeni attitűdje és értékrendje szignifikánsan befolyásolta a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adminisztráció érzékelt terhét. Azok a cégvezetők, akik jobban kedvelik a szabad döntés lehetőségét, akik úgy találják, hogy az államnak nagyobb szabadságot kell biztosítania a vállalatok számára, vagy akik véleménye szerint a verseny jó dolog, általában úgy vélték, hogy a foglalkoztatás adminisztratív terhei nagyobb nehézségeket okoznak a vállalkozás számára. Azok, akik hosszabb ideje vállalkozók, általában szintén zavaróbbnak ítélték a foglalkoztatási adminisztrációt.
8. Befolyásolta a cégvezetők által érzékelt adminisztratív terheket a vállalkozás által képviselt ágazat is. A szolgáltatásban működő vállalkozások vezetői lényegesen zavaróbbnak érzékelték a foglalkoztatási adminisztrációt, mint az ipari vagy kereskedelmi cégek vezetői.
9. A külföldi tulajdonossal bíró vállalkozások szintén lényegesen zavaróbbnak találták a foglalkoztatási adminisztrációt.

MELLÉKLET: A REGRESSZIÓK EREDMÉNYEI

Reg1

Linear regression

Number of obs = 54

F(29, 24) = 162.71

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.9328

Root MSE = .23116

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]
atlnéh	-0.02137	0.166379	-0.13	0.899	-.3647617 .3220177
ker	0.532595	0.170726	3.12	0.005	.1802343 .884955
szolg	0.040367	0.011883	3.4	0.002	.015842 .0648923
vallev	0.84344	0.295831	2.85	0.009	.2328757 1.454004
verseny	0.096418	0.046872	2.06	0.051	-.0003211 .1931564
bevnov_jov	0.108463	0.06434	1.69	0.105	-.0243284 .2412544
bevnov_mult	0.078711	0.051345	1.53	0.138	-.0272601 .1846816
tul	0.192608	0.174584	1.1	0.281	-.1677168 .552932
uzlt	-0.08615	0.157806	-0.55	0.59	-.411846 .2395452
pmun	0.127999	0.168681	0.76	0.455	-.2201418 .4761398
tamfogl	-0.40525	0.29944	-1.35	0.189	-1.023267 .2127594
larb	-0.00026	0.002435	-0.11	0.916	-.0052854 .0047653
konykisz1	0.128879	0.062858	2.05	0.051	-.0008538 .2586118
paly	0.101895	0.060284	1.69	0.104	-.0225257 .226316
vallhagy	0.124497	0.083177	1.5	0.147	-.0471722 .2961652
vallkedv	-0.22721	0.152478	-1.49	0.149	-.541909 .0874908
szabads	-0.14426	0.028369	-5.09	0	-0.28853
F_kr	-0.03043	0.055973	-0.54	0.592	-.1459541 .0850895
F_biztons	-0.00404	0.004151	-0.97	0.341	-.0126029 .0045321
F_ujdolgok	-0.10817	0.075057	-1.44	0.162	-.2630842 .0467371
F_szabads	0.240849	0.067135	3.59	0.001	.1022888 .3794085
Sik_en	-0.31736	0.187533	-1.69	0.104	-.7044078 .0696888
Sik_pvall	0.054569	0.206288	0.26	0.794	-.3711887 .4803256
Sik_pen	0.177717	0.148608	1.2	0.243	-.1289952 .4844297
ffi	-0.02449	0.195431	-0.13	0.901	-.4278439 .3788545
vegzs	0.168352	0.175283	0.96	0.346	-.1934143 .5301175
P_ist_09	0.00514	0.014349	0.36	0.723	-.0244741 .0347539
P_roa_09	0.617728	0.336674	1.83	0.079	-.0771328 1.312588
P_prl_09	-0.15968	0.085675	-1.86	0.075	-.3365064 .0171444
_cons	-0.47706	1.064473	-0.45	0.658	-2.674025 1.719902

Adjusted R-squared = .8516622

Reg1A

Linear regression

Number of obs = 54

F(31, 22) = 109.78

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.9339

Root MSE = .23944

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
atlnéh	0.036235	0.190192	0.19	0.851	-.3581994	.4306683
letszam	0.025116	0.251694	0.1	0.921	-.4968653	.5470978
ker	0.020241	0.028317	0.71	0.482	-.0384855	.0789679
atipfogl	0.573957	0.282651	2.03	0.055	-.0122259	1.16014
szolg	0.042316	0.015696	2.7	0.013	.0097636	.0748683
vallev	0.864823	0.329056	2.63	0.015	.1824021	1.547244
kultul	0.095852	0.049381	1.94	0.065	-.0065572	.1982613
verseny	0.114838	0.071666	1.6	0.123	-.0337871	.2634639
bevnov_jov	0.074844	0.056829	1.32	0.201	-.0430113	.1926995
bevnov_mult	0.244522	0.26654	0.92	0.369	-.3082477	.797291
tul	-0.09648	0.170993	-0.56	0.578	-.4510988	.2581379
uzlt	0.102637	0.17031	0.6	0.553	-.2505643	.455838
pmun	-0.41912	0.323313	-1.3	0.208	-1.089629	.251393
tamfogl	0.000365	0.002994	0.12	0.904	-.0058443	.0065745
larb	0.129933	0.066279	1.96	0.063	-.0075214	.2673864
konykisz1	0.088142	0.096668	0.91	0.372	-.1123358	.2886198
paly	0.130699	0.086166	1.52	0.144	-.0479973	.3093952
vallhagy	-0.23654	0.162776	-1.45	0.16	-.5741142	.1010407
vallkedv	-0.15153	0.034816	-4.35	0	-0.30306	
szabads	-0.02257	0.067971	-0.33	0.743	-.1635283	.1183973
F_kr	-0.00388	0.003807	-1.02	0.32	-.0117733	.0040182
F_biztons	-0.09632	0.123819	-0.78	0.445	-.3531084	.1604603
F_ujdolgok	0.251567	0.088792	2.83	0.01	.0674233	.4357114
F_szabads	-0.3297	0.27465	-1.2	0.243	-.8992916	.2398859
Sik_en	0.071496	0.249222	0.29	0.777	-.4453589	.5883502
Sik_pvall	0.196317	0.179521	1.09	0.286	-.1759862	.5686209
Sik_pen	-0.01295	0.195221	-0.07	0.948	-.4178134	.3919152
ffi	0.159224	0.186933	0.85	0.404	-.2284504	.546899
veg	0.0065	0.015851	0.41	0.686	-.0263739	.039373
P_ist_09	0.624778	0.392786	1.59	0.126	-.1898098	1.439366
P_roa_09	-0.17564	0.127482	-1.38	0.182	-.440022	.0887424
P_prl_09	-0.76915	1.026166	-0.75	0.461	-2.89729	1.358987

Adjusted R-squared = .840847

Reg1B

Linear regression

Number of obs = 54

F(31, 22) = 123.09

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.9346

Root MSE = .23823

	Robust				
	Coef.	Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]
atneh					
arbev	-0.00031	0.000476	-0.65	0.521	-.0012983 .0006775
ker	-0.02362	0.203186	-0.12	0.909	-.4450003 .3977621
atipfogl	0.027582	0.030009	0.92	0.368	-.0346522 .089816
szolg	0.531505	0.191402	2.78	0.011	.1345613 .9284478
vallev	0.043344	0.01361	3.18	0.004	.0151192 .0715685
kultul	0.878488	0.317161	2.77	0.011	.2207371 1.536239
verseny	0.108718	0.047517	2.29	0.032	.0101732 .2072626
bevnov_jov	0.120899	0.074036	1.63	0.117	-.0326418 .274439
bevnov_mult	0.05614	0.061066	0.92	0.368	-.0705028 .1827825
tul	0.082873	0.302547	0.27	0.787	-.5445698 .7103161
uzlt	-0.12376	0.153195	-0.81	0.428	-.4414666 .1939492
pmun	0.114445	0.177954	0.64	0.527	-.254609 .4834995
tamfogl	-0.43631	0.316834	-1.38	0.182	-1.093384 .2207626
larb	0.003135	0.005824	0.54	0.596	-.0089425 .0152126
konykisz1	0.112216	0.066695	1.68	0.107	-.0261003 .2505332
paly	0.13375	0.087709	1.52	0.142	-.0481469 .315646
vallhagy	0.10953	0.08677	1.26	0.22	-.0704204 .2894809
vallkedv	-0.23044	0.16031	-1.44	0.165	-.5629012 .1020255
szabads	-0.15136	0.028565	-5.3	0	-0.30272
F_kr	-0.02298	0.063418	-0.36	0.721	-.1544981 .1085447
F_biztons	-0.00445	0.004286	-1.04	0.311	-.0133347 .0044431
F_ujdolgok	-0.12687	0.085297	-1.49	0.151	-.3037681 .0500202
F_szabads	0.238637	0.074128	3.22	0.004	.0849044 .3923696
Sik_en	-0.23069	0.217328	-1.06	0.3	-.6813988 .2200215
Sik_pvall	0.024489	0.227354	0.11	0.915	-.4470139 .4959909
Sik_pen	0.202582	0.158615	1.28	0.215	-.126365 .5315287
ffi	0.014001	0.205533	0.07	0.946	-.4122476 .4402493
vegze	0.1133	0.225005	0.5	0.62	-.3533313 .5799318
P_ist_09	0.002535	0.014173	0.18	0.86	-.0268591 .0319283
P_roa_09	0.564945	0.344363	1.64	0.115	-.1492193 1.27911
P_prl_09	-0.13339	0.111338	-1.2	0.244	-.3642926 .0975088
_cons	-0.39228	1.271496	-0.31	0.761	-3.029205 2.244639

Adjusted R-squared = .8424413

Reg1C

Linear regression

Number of obs = 131

F(29, 101) = 5.43

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.5275

Root MSE = .41116

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
atlnéh	0.130629	0.111857	1.17	0.246	-.0912648	.3525235
atip	0.130629	0.111857	1.17	0.246	-.0912648	.3525235
ker	-0.16813	0.137099	-1.23	0.223	-.4400974	.1038357
szolg	0.00035	0.164733	0	0.998	-.3264355	.3271357
vallev	0.025168	0.008851	2.84	0.005	.0076096	.0427258
kultul	0.110916	0.213133	0.52	0.604	-.311883	.533715
verseny	0.1218	0.03006	4.05	0	.0621687	.1814308
bevnov_jov	-0.10425	0.153486	-0.68	0.499	-.408729	.2002209
bevnov_mult	0.08555	0.040522	2.11	0.037	.0051648	.1659357
tul	-0.03096	0.088671	-0.35	0.728	-.2068614	.1449368
uzlt	-0.09748	0.101074	-0.96	0.337	-.2979799	.1030259
pmun	0.245019	0.114351	2.14	0.035	.0181783	.4718598
larb	-0.00042	0.001983	-0.21	0.834	-.0043517	.0035167
konykisz1	0.14531	0.062068	2.34	0.021	.0221843	.2684363
paly	0.113567	0.053934	2.11	0.038	.0065757	.2205574
vallhagy	0.054775	0.055495	0.99	0.326	-.0553123	.1648624
vallkedv	0.016683	0.075768	0.22	0.826	-.1336208	.1669868
szabads	-0.02754	0.027709	-0.99	0.323	-.0825071	.0274259
F_kr	-0.00921	0.003036	-3.03	0.003	-.01841	
F_biztons	-0.01017	0.006114	-1.66	0.099	-.0222999	.0019559
F_ujdolgok	0.030691	0.035767	0.86	0.393	-.0402622	.1016436
F_szabads	0.195925	0.061561	3.18	0.002	.0738051	.318044
Sik_en	-0.02203	0.113484	-0.19	0.846	-.2471505	.203091
Sik_pvall	-0.01856	0.10505	-0.18	0.86	-.2269514	.1898313
Sik_pen	-0.02914	0.104009	-0.28	0.78	-.2354693	.1771827
ffi	0.372802	0.163665	2.28	0.025	.0481346	.6974695
vegz	0.016088	0.093934	0.17	0.864	-.1702522	.2024288
P_ist_09	0.008652	0.005347	1.62	0.109	-.0019544	.0192583
P_roa_09	0.044161	0.016141	2.74	0.007	.0121405	.0761807
P_prl_09	-0.00811	0.014606	-0.56	0.58	-.0370847	.0208639
_cons	-1.18541	0.870555	-1.36	0.176	-.2912352	.5415404

Adjusted R-squared = .3918776

Reg2

Linear regression

Number of obs = 54

F(30, 23) = 38.39

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.8288

Root MSE = .31533

		Robust				
letszam	Coef.	Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
atlnéh	0.057295	0.335992	0.17	0.866	-.6377576	.7523479
ker	-0.57901	0.287459	-2.01	0.056	-1.173667	.0156407
szolg	-0.70124	0.317914	-2.21	0.038	-1.40248	
vallev	-0.02806	0.021573	-1.3	0.206	-.0726865	.0165677
kultul	-0.17995	0.43855	-0.41	0.685	-1.087156	.7272637
verseny	0.004522	0.084351	0.05	0.958	-.1699703	.1790149
bevnov_jov	-0.11317	0.098518	-1.15	0.262	-.3169665	.0906349
bevnov_mult	-0.08478	0.079373	-1.07	0.297	-.2489805	.0794123
tul	-0.88551	0.279963	-3.16	0.004	-1.77102	
uzlt	-0.19255	0.16975	-1.13	0.268	-.5437028	.1586073
pmun	0.426114	0.217399	1.96	0.062	-.0236102	.8758376
tamfogl	0.108595	0.343564	0.32	0.755	-.6021213	.8193107
larb	-0.00433	0.003711	-1.17	0.255	-.0120057	.0033482
konykisz1	-0.08027	0.150789	-0.53	0.6	-.3922033	.2316572
paly	0.283002	0.090278	3.13	0.005	.0962469	.4697566
vallhagy	-0.03325	0.123285	-0.27	0.79	-.2882845	.2217841
vallkedv	0.066901	0.214814	0.31	0.758	-.3774759	.511277
szabads	0.099178	0.063111	1.57	0.13	-.0313764	.2297316
F_kr	0.087569	0.118105	0.74	0.466	-.1567491	.3318873
F_biztons	-0.00584	0.006065	-0.96	0.346	-.0183851	.0067058
F_ujdolgok	-0.33329	0.154472	-2.16	0.042	-0.66657	
F_szabads	-0.22887	0.137182	-1.67	0.109	-.5126485	.0549146
Sik_en	0.701927	0.245892	2.85	0.009	.1932596	1.210594
Sik_pvall	-0.4703	0.331351	-1.42	0.169	-1.155748	.2151559
Sik_pen	-0.25548	0.222006	-1.15	0.262	-.714732	.2037757
ffi	0.017935	0.294476	0.06	0.952	-.591236	.6271058
veg	0.006371	0.202817	0.03	0.975	-.4131873	.4259296
P_ist_09	-0.02233	0.013565	-1.65	0.113	-.050393	.0057292
P_roa_09	-0.63376	0.390263	-1.62	0.118	-1.441081	.1735603
P_prl_09	0.505684	0.184795	2.74	0.012	.1234058	.8879619
_cons	3.629166	1.528692	2.37	0.026	.4668261	6.791505

Adjusted R-squared = .6055693

Reg3

Linear regression

Number of obs = 54

F(30, 23) = 26.48

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.6633

Root MSE = 1.404

		Robust				
atipfogl	Coef.	Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
atlnéh	0.712585	1.157093	0.62	0.544	-1.681045	3.106214
ker	-1.24278	1.35519	-0.92	0.369	-4.046204	1.560643
szolg	-1.2223	0.971782	-1.26	0.221	-3.232586	.7879811
vallev	-0.07895	0.090164	-0.88	0.39	-.2654707	.1075651
kultul	-1.42182	1.984071	-0.72	0.481	-5.526186	2.68254
verseny	-0.05875	0.22659	-0.26	0.798	-.5274842	.4099903
bevnov_jov	-0.2008	0.582573	-0.34	0.733	-1.405947	1.004339
bevnov_mult	0.278645	0.235726	1.18	0.249	-.208992	.7662811
tul	-1.1366	0.891491	-1.27	0.215	-2.980787	.7075942
uzlt	0.925261	0.742531	1.25	0.225	-.6107805	2.461303
pmun	0.385857	1.064081	0.36	0.72	-1.815364	2.587077
tamfogl	0.820875	1.445714	0.57	0.576	-2.169812	3.811563
larb	-0.02293	0.015496	-1.48	0.153	-.0549803	.0091297
konykisz1	-0.0134	0.432816	-0.03	0.976	-.9087503	.8819449
paly	0.089792	0.414406	0.22	0.83	-.7674715	.9470564
vallhagy	-0.34839	0.4358	-0.8	0.432	-1.249911	.553131
vallkedv	0.526274	0.837366	0.63	0.536	-1.20595	2.258497
szabads	0.299108	0.322808	0.93	0.364	-.3686713	.9668871
F_kr	-0.52061	0.459376	-1.13	0.269	-1.470899	.4296866
F_biztons	0.005943	0.013584	0.44	0.666	-.0221579	.0340446
F_ujdolgok	0.099392	0.598769	0.17	0.87	-1.139256	1.33804
F_szabads	-0.31617	0.530608	-0.6	0.557	-1.41382	.7814706
Sik_en	-0.38804	0.816357	-0.48	0.639	-2.076799	1.300727
Sik_pvall	-0.03886	1.24495	-0.03	0.975	-2.614237	2.536512
Sik_pen	-0.60645	1.175375	-0.52	0.611	-3.037898	1.825001
ffi	-0.58254	1.17002	-0.5	0.623	-3.002912	1.837831
veg	0.302289	0.675657	0.45	0.659	-1.095414	1.699992
P_ist_09	-0.03139	0.047543	-0.66	0.516	-.1297353	.066965
P_roa_09	0.282648	1.428429	0.2	0.845	-2.672283	3.237578
P_prl_09	0.013352	0.630883	0.02	0.983	-1.291728	1.318433
_cons	8.322663	5.496476	1.51	0.144	-3.047663	19.69299

Adjusted R-squared = .2240168

Reg3A

Linear regression

Number of obs = 45

F(20, 24) = 15.73

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.7835

Root MSE = .42346

		Robust				
A_gy	Coef.	Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
S_gy	0.02787	0.028984	0.96	0.346	-.03195	.0876893
ker	-0.13896	0.209261	-0.66	0.513	-.5708514	.2929336
letszam	0.155573	0.27664	0.56	0.579	-.4153841	.7265299
szolg	0.040764	0.443068	0.09	0.927	-.8736828	.9552104
bevnov_jov	-0.27869	0.480814	-0.58	0.568	-1.271039	.713665
bevnov_mult	0.15079	0.105506	1.43	0.166	-.0669649	.3685439
tul	0.165616	0.299268	0.55	0.585	-.4520422	.7832744
uzlt	0.175628	0.167259	1.05	0.304	-.1695783	.5208342
pmun	-0.31988	0.307312	-1.04	0.308	-.9541401	.3143828
larb	-0.00575	0.006213	-0.93	0.364	-.0185735	.0070726
konykisz1	0.227592	0.113592	2	0.057	-.0068506	.4620355
vallhagy	0.179236	0.0894	2	0.056	-.0052776	.3637489
vallkedv	0.019679	0.105022	0.19	0.853	-.1970768	.2364343
F_biztons	-0.01972	0.108468	-0.18	0.857	-.2435868	.2041468
F_ujdolgok	-0.02994	0.117863	-0.25	0.802	-.2731959	.2133194
Sik_en	-0.15523	0.205819	-0.75	0.458	-.5800218	.2695585
Sik_pvall	-0.0931	0.211458	-0.44	0.664	-.5295322	.3433254
veg	-0.13538	0.232524	-0.58	0.566	-.6152885	.3445246
P_ist_09	-0.03095	0.009068	-3.41	0.002	-0.0619	
P_prl_09	0.074039	0.238217	0.31	0.759	-.4176163	.5656937
_cons	2.49603	1.454929	1.72	0.099	-.5067959	5.498856

Adjusted R-squared = .6030998

Reg3B

Linear regression

Number of obs = 47

F(20, 26) = 49.17

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.8032

Root MSE = .40339

		Robust				
A_d	Coef.	Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
S_d	-0.01269	0.005307	-2.39	0.024	-0.02539	
ker	0.232697	0.16824	1.38	0.178	-.1131254 .5785202	
letszam	0.3208	0.155843	2.06	0.05	.0004608 .6411391	
szolg	0.549579	0.20136	2.73	0.011	.1356771 .963481	
bevnov_jov	0.4016	0.109835	3.66	0.001	.1758309 .6273698	
bevnov_mult	0.017015	0.040177	0.42	0.675	-.0655705 .0996002	
tul	0.506479	0.194914	2.6	0.015	.1058271 .9071305	
uzlt	0.197619	0.124622	1.59	0.125	-.0585446 .4537835	
pmun	-0.14869	0.252156	-0.59	0.56	-.6670061 .3696234	
larb	-0.00676	0.005088	-1.33	0.196	-.0172157 .0036992	
konykisz1	0.3425	0.090011	3.81	0.001	.1574789 .527521	
vallhagy	0.239129	0.075471	3.17	0.004	.0839968 .394261	
vallkedv	-0.00836	0.085354	-0.1	0.923	-.183808 .1670878	
F_biztons	0.081092	0.079966	1.01	0.32	-.0832808 .2454647	
F_ujdolgok	-0.07707	0.057209	-1.35	0.19	-.1946651 .0405236	
Sik_en	-0.56555	0.185397	-3.05	0.005	-1.1311	
Sik_pvall	0.133748	0.189702	0.71	0.487	-.2561909 .523686	
veg	-0.17452	0.178045	-0.98	0.336	-.5404928 .1914598	
P_ist_09	-0.01494	0.007632	-1.96	0.061	-.030624 .0007534	
P_prl_09	0.074871	0.136999	0.55	0.589	-.2067335 .3564763	
_cons	1.907899	1.198196	1.59	0.123	-.5550281 4.370825	

Adjusted R-squared = .6517882

Reg3C

Linear regression

Number of obs = 39

F(28, 9) = .

Prob > F = .

R-squared = 0.7776

Root MSE = .50249

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
A_tav						
S_tav	(dropped)					
ker	-0.22042	0.381532	-0.58	0.578	-1.083506	.6426647
letszam	-0.1529	0.617927	-0.25	0.81	-1.550749	1.244947
szolg	-0.08988	0.798909	-0.11	0.913	-1.897141	1.717372
vallev	0.019224	0.042311	0.45	0.66	-.0764908	.1149395
kultul	-2.49521	1.404632	-1.78	0.109	-5.67271	.6822847
verseny	-0.09128	0.216738	-0.42	0.684	-.5815762	.3990123
bevnov_jov	-0.30163	0.462596	-0.65	0.531	-1.348096	.7448334
bevnov_mult	-0.12055	0.13299	-0.91	0.388	-.4213939	.1802934
tul	-0.10056	0.603917	-0.17	0.871	-1.466713	1.265595
uzlt	-0.19663	0.39341	-0.5	0.629	-1.086583	.6933275
pmun	0.875067	0.735956	1.19	0.265	-.7897803	2.539915
larb	-0.02006	0.012707	-1.58	0.149	-.0488078	.0086808
konykisz1	-0.19395	0.450921	-0.43	0.677	-1.214002	.8261074
paly	-0.03918	0.119367	-0.33	0.75	-.3092071	.2308457
vallhagy	-0.2234	0.163831	-1.36	0.206	-.5940138	.1472112
vallkedv	-0.30878	0.224394	-1.38	0.202	-.8163891	.1988388
szabads	0.065557	0.138377	0.47	0.647	-.2474737	.3785879
F_kr	0.44972	0.284726	1.58	0.149	-.1943749	1.093816
F_biztons	0.116883	0.230132	0.51	0.624	-.4037121	.6374772
F_ujdolgok	-0.3237	0.2638	-1.23	0.251	-.9204558	.2730576
F_szabads	-0.27448	0.226912	-1.21	0.257	-.7877894	.2388313
Sik_en	0.376235	0.540533	0.7	0.504	-.8465359	1.599006
Sik_pvall	-0.46196	0.809857	-0.57	0.582	-2.293984	1.370064
Sik_pen	0.356585	0.543803	0.66	0.528	-.8735834	1.586753
ffi	1.290677	0.912677	1.41	0.191	-.7739415	3.355296
vegzt	-0.83405	0.518086	-1.61	0.142	-2.006046	.3379392
P_ist_09	-0.01309	0.017976	-0.73	0.485	-.0537574	.0275715
P_roa_09	-0.5116	1.820529	-0.28	0.785	-4.629919	3.606725
P_prl_09	0.714758	0.483319	1.48	0.173	-.378585	1.8081
_cons	5.737414	4.15312	1.38	0.2	-3.657596	15.13242

Adjusted R-squared = .0611244

Reg3D

Linear regression

Number of obs = 27

F(24, 2) = 88.16

Prob > F = 0.0113

R-squared = 0.9755

Root MSE = .10919

	Robust				[95% Conf. Interval]	
A_re	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_re	-0.06513	0.013428	-4.85	0.04	-0.13027	
ker	2.846055	0.42325	6.72	0.021	1.024959	4.667151
letszam	-3.47786	0.777271	-4.47	0.046	-6.95573	
szolg	-1.3988	0.372535	-3.75	0.064	-3.001687	.2040933
vallev	0.147616	0.035389	4.17	0.053	-0.0046517	.2998833
bevnov_jov	-2.14606	0.567172	-3.78	0.063	-4.586407	.2942792
bevnov_mult	-0.63939	0.125975	-5.08	0.037	-1.27878	
tul	1.768155	0.150851	11.72	0.007	1.119096	2.417215
uzlt	3.501001	0.605205	5.78	0.029	.8970125	6.104989
pmun	-1.06453	0.217136	-4.9	0.039	-2.12907	
tamfogl	-5.77797	0.967961	-5.97	0.027	-11.5559	
larb	-0.10593	0.021198	-5	0.038	-0.21186	
konykisz1	-0.35892	0.093106	-3.85	0.061	-0.7595231	.0416827
paly	-0.88447	0.19774	-4.47	0.047	-1.76895	
vallhagy	-1.74684	0.328079	-5.32	0.034	-3.49368	
vallkedv	-2.54361	0.448608	-5.67	0.03	-5.08722	
F_biztons	1.758557	0.383889	4.58	0.044	.1068155	3.410298
F_ujdolgok	0.202093	0.056513	3.58	0.07	-0.0410621	.4452475
F_szabads	0.699886	0.11843	5.91	0.027	.1903221	1.209451
Sik_en	-2.3599	0.506474	-4.66	0.043	-4.71979	
Sik_pvall	1.816768	0.40296	4.51	0.046	.0829724	3.550563
veg	-1.76899	0.299687	-5.9	0.028	-3.53798	
P_ist_09	-0.29785	0.055973	-5.32	0.034	-0.5957	
P_prl_09	0.773912	0.128563	6.02	0.027	.2207517	1.327071
_cons	10.43753	2.030869	5.14	0.036	1.69941	19.17566

Adjusted R-squared = .6814051

Reg3E

Linear regression

Number of obs = 37

F(24, 12) = 15.71

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.8502

Root MSE = .29672

		Robust			[95% Conf. Interval]	
A_ru	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_ru	0.000639	0.002536	0.25	0.805	-.0048857	.0061635
ker	0.241286	0.26927	0.9	0.388	-.3454041	.8279756
letszam	-0.33311	0.273739	-1.22	0.247	-.929541	.2633118
szolg	-0.02657	0.391524	-0.07	0.947	-.8796315	.8264839
vallev	0.001281	0.021163	0.06	0.953	-.0448299	.0473913
bevnov_jov	-0.37429	0.450441	-0.83	0.422	-1.355715	.60714
bevnov_mult	0.112031	0.119908	0.93	0.369	-.1492272	.3732881
tul	0.358685	0.244446	1.47	0.168	-.1739179	.8912869
uzlt	0.024159	0.193174	0.13	0.903	-.3967306	.4450491
pmun	-0.32926	0.328005	-1	0.335	-1.043918	.385403
tamfogl	-0.18802	0.277719	-0.68	0.511	-.7931197	.4170759
larb	-0.00224	0.006682	-0.33	0.744	-.0167944	.0123213
konykisz1	0.003764	0.1498	0.03	0.98	-.322622	.3301489
paly	0.176007	0.261454	0.67	0.514	-.3936509	.7456655
vallhagy	0.11747	0.247284	0.48	0.643	-.4213142	.6562547
vallkedv	0.154699	0.189356	0.82	0.43	-.2578716	.567269
F_biztons	0.013049	0.005278	2.47	0.029	.0015498	.0245471
F_ujdolgok	0.163319	0.124743	1.31	0.215	-.1084718	.4351106
F_szabads	0.249105	0.15084	1.65	0.125	-.0795467	.5777572
Sik_en	-0.07813	0.166915	-0.47	0.648	-.4418038	.2855479
Sik_pvall	0.286083	0.423641	0.68	0.512	-.6369509	1.209118
vegzt	0.316575	0.210242	1.51	0.158	-.1415027	.7746518
P_ist_09	0.007708	0.028175	0.27	0.789	-.0536802	.0690968
P_prl_09	-0.52445	0.245874	-2.13	0.054	-1.060162	.0112645
_cons	-2.6043	1.705524	-1.53	0.153	-6.320319	1.111714

Adjusted R-squared = .5506709

Reg3F

Linear regression

Number of obs = 44

F(30, 13) = 40.48

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.7238

Root MSE = .58474

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
A_am	-0.02262	0.012592	-1.8	0.096	-.0498211	.0045868
S_am	0.415321	0.593483	0.7	0.496	-.8668213	1.697463
ker	0.10164	0.594228	0.17	0.867	-1.182112	1.385391
letszam	0.431101	0.580098	0.74	0.471	-.8221248	1.684327
szolg	0.028832	0.053072	0.54	0.596	-.0858238	.1434868
vallev	-1.0998	0.570605	-1.93	0.076	-2.332514	.132918
verseny	-0.07489	0.16806	-0.45	0.663	-.4379641	.2881787
bevnov_jov	0.726362	0.871506	0.83	0.42	-1.156413	2.609137
bevnov_mult	-0.12969	0.169565	-0.76	0.458	-.4960165	.2366309
tul	0.414786	0.714519	0.58	0.571	-1.128837	1.95841
uzlt	0.275237	0.474404	0.58	0.572	-.7496502	1.300124
pmun	0.354745	0.548017	0.65	0.529	-.829173	1.538663
larb	-0.00997	0.0129	-0.77	0.454	-.0378339	.0179037
konykisz1	0.123963	0.29711	0.42	0.683	-.5179048	.7658312
paly	0.012243	0.110691	0.11	0.914	-.2268901	.2513768
vallhagy	-0.09308	0.212185	-0.44	0.668	-.5514792	.3653157
vallkedv	0.175358	0.333484	0.53	0.608	-.5450911	.8958068
szabads	-0.03064	0.120558	-0.25	0.803	-.2910862	.2298114
F_kr	-0.1738	0.228895	-0.76	0.461	-.6682973	.3206994
F_biztons	0.123488	0.159415	0.77	0.452	-.2209081	.467884
F_ujdolgok	-0.34559	0.181151	-1.91	0.079	-.7369459	.0457596
F_szabads	-0.09797	0.375767	-0.26	0.798	-.90977	.7138212
Sik_en	0.236692	0.406303	0.58	0.57	-.6410718	1.114456
Sik_pvall	0.057127	0.47994	0.12	0.907	-.9797204	1.093975
Sik_pen	0.030008	0.392048	0.08	0.94	-.8169589	.8769755
ffi	1.378632	0.606465	2.27	0.041	.0684445	2.688819
veg	-0.32566	0.409965	-0.79	0.441	-1.211332	.5600173
P_ist_09	0.019166	0.016167	1.19	0.257	-.0157598	.0540918
P_roa_09	-1.72341	0.851904	-2.02	0.064	-3.563835	.1170174
P_prl_09	0.090055	0.451659	0.2	0.845	-.885695	1.065806
_cons	1.924507	4.435823	0.43	0.672	-7.658506	11.50752

Adjusted R-squared = .0862931

Reg3G

Linear regression

Number of obs = 51

F(25, 25) = 6.68

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.7631

Root MSE = .51587

		Robust			[95% Conf. Interval]	
A_rok	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_rok	-0.05241	0.036111	-1.45	0.159	-.1267792	.0219632
ker	-0.21159	0.271641	-0.78	0.443	-.7710446	.3478647
letszam	0.009895	0.284569	0.03	0.973	-.5761865	.5959767
szolg	0.176129	0.411895	0.43	0.673	-.6721854	1.024443
vallev	0.056859	0.018096	3.14	0.004	.0195888	.0941291
kultul	0.319037	0.48857	0.65	0.52	-.6871917	1.325266
verseny	-0.07903	0.089817	-0.88	0.387	-.2640147	.1059492
bevnov_jov	0.683347	0.764798	0.89	0.38	-.8917835	2.258477
bevnov_mult	0.014281	0.078845	0.18	0.858	-.1481023	.1766651
uzlt	0.383118	0.233034	1.64	0.113	-.0968239	.8630602
pmun	-0.31058	0.33642	-0.92	0.365	-1.003448	.3822921
larb	-0.01281	0.009296	-1.38	0.18	-.0319543	.006336
vallkedv	-0.19433	0.124677	-1.56	0.132	-.4511082	.0624471
szabads	-0.04639	0.067576	-0.69	0.499	-.1855679	.0927833
F_kr	-0.18718	0.187383	-1	0.327	-.5730981	.1987452
F_biztons	0.140152	0.13646	1.03	0.314	-.1408924	.4211966
F_ujdolgok	0.149007	0.139437	1.07	0.295	-.1381681	.4361829
F_szabads	0.422893	0.211784	2	0.057	-.0132839	.8590697
Sik_en	0.212598	0.183397	1.16	0.257	-.1651141	.5903104
Sik_pvall	-0.09106	0.251893	-0.36	0.721	-.6098416	.4277258
ffi	0.089787	0.402233	0.22	0.825	-.7386271	.9182013
vegze	-0.42599	0.21456	-1.99	0.058	-.8678877	.0159031
P_ist_09	-0.01983	0.0098	-2.02	0.054	-.0400162	.000349
P_roa_09	-0.40792	0.552148	-0.74	0.467	-1.545093	.7292467
P_prl_09	0.07288	0.245522	0.3	0.769	-.4327824	.5785425
_cons	1.357504	1.664917	0.82	0.423	-2.071456	4.786464

Adjusted R-squared = .5262547

Reg3H

Linear regression

Number of obs = 54

F(28, 24) = .

Prob > F = .

R-squared = 0.7225

Root MSE = .38448

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
A_kgy						
S_kgy	0.006959	0.011573	0.6	0.553	-.0169256	.0308438
ker	0.041447	0.257606	0.16	0.874	-.4902256	.5731203
szolg	-0.27711	0.236866	-1.17	0.254	-.7659778	.2117549
vallev	0.00528	0.022348	0.24	0.815	-.0408445	.0514043
kultul	-0.0474	0.617244	-0.08	0.939	-1.321327	1.226533
verseny	-0.05105	0.083309	-0.61	0.546	-.2229921	.1208889
bevnov_jov	0.163507	0.632893	0.26	0.798	-1.14272	1.469734
bevnov_mult	-0.06982	0.057566	-1.21	0.237	-.1886309	.0489903
tul	0.206821	0.289032	0.72	0.481	-.3897108	.803353
uzlt	-0.0474	0.214699	-0.22	0.827	-.4905198	.3957147
pmun	0.177517	0.394313	0.45	0.657	-.6363054	.9913392
larb	-0.00869	0.006179	-1.41	0.173	-.0214375	.0040672
konykisz1	0.155724	0.12424	1.25	0.222	-.1006945	.4121427
paly	-0.01118	0.05058	-0.22	0.827	-.1155727	.0932126
vallhagy	0.025616	0.106698	0.24	0.812	-.1945985	.2458302
vallkedv	-0.09013	0.100099	-0.9	0.377	-.2967292	.11646
szabads	0.033291	0.064997	0.51	0.613	-.1008562	.1674378
F_kr	-0.01319	0.007142	-1.85	0.077	-.027926	.0015549
F_biztons	0.165234	0.093074	1.78	0.089	-.0268607	.3573278
F_ujdolgok	0.10443	0.075186	1.39	0.178	-.0507452	.2596057
F_szabads	-0.13467	0.196108	-0.69	0.499	-.5394213	.2700716
Sik_en	0.013855	0.176494	0.08	0.938	-.3504108	.3781207
Sik_pvall	-0.36042	0.259987	-1.39	0.178	-.8970066	.1761679
Sik_pen	0.485527	0.2104	2.31	0.03	.0512836	.9197705
ffi	-0.09361	0.260652	-0.36	0.723	-.6315655	.4443546
veg	-0.16702	0.278056	-0.6	0.554	-.7408955	.4068618
P_ist_09	-0.01126	0.013355	-0.84	0.407	-.0388248	.0163036
P_roa_09	0.200041	0.501449	0.4	0.693	-.8348982	1.23498
P_prl_09	0.256703	0.111162	2.31	0.03	.0272754	.4861299
_cons	1.752532	1.968435	0.89	0.382	-2.310118	5.815182

Adjusted R-squared = .3872902

Reg3I

Linear regression

Number of obs = 46

F(20, 25) = 12.88

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.7191

Root MSE = .56418

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]
A_kul					
S_kul	-0.08309	0.016679	-4.98	0	-0.16619
ker	0.222265	0.342457	0.65	0.522	-0.4830377 .9275674
letszam	0.136201	0.283801	0.48	0.635	-0.4482985 .7207004
szolg	-0.09857	0.273423	-0.36	0.721	-0.6616967 .4645545
bevnov_jov	0.123174	0.53995	0.23	0.821	-0.9888737 1.235221
bevnov_mult	-0.72822	0.672315	-1.08	0.289	-2.112882 .6564336
tul	1.190072	0.331862	3.59	0.001	.5065897 1.873555
uzlt	-0.03509	0.254598	-0.14	0.891	-0.5594433 .4892644
pmun	0.201931	0.321618	0.63	0.536	-0.460454 .8643158
larb	0.004962	0.008047	0.62	0.543	-0.0116102 .0215346
konykisz1	0.302645	0.141752	2.14	0.043	.010702 .5945874
vallhagy	0.376227	0.119398	3.15	0.004	.1303223 .622131
vallkedv	0.052879	0.140993	0.38	0.711	-0.237502 .3432601
F_biztons	0.175906	0.111986	1.57	0.129	-0.0547332 .4065446
F_ujdolgok	0.060119	0.125545	0.48	0.636	-0.1984457 .3186826
Sik_en	0.145366	0.293519	0.5	0.625	-0.4591471 .7498797
Sik_pvall	0.052783	0.346673	0.15	0.88	-0.6612028 .7667689
veg	0.238655	0.358398	0.67	0.512	-0.4994798 .9767888
P_ist_09	-0.00645	0.007548	-0.85	0.401	-0.0219909 .0090985
P_prl_09	-0.15074	0.211611	-0.71	0.483	-0.5865645 .2850773
_cons	-3.04028	1.917795	-1.59	0.125	-6.990053 .9094938

Adjusted R-squared = .4944326

Reg3J

Linear regression

Number of obs = 46

F(20, 25) = 10.94

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.5943

Root MSE = .66354

	Robust				[95% Conf. Interval]	
A_kd	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_kd	0.005138	0.030727	0.17	0.869	-.0581448	.0684199
ker	0.546356	0.308313	1.77	0.089	-.0886256	1.181338
letszam	-0.31967	0.399733	-0.8	0.431	-1.142935	.5035968
szolg	0.163181	0.472335	0.35	0.733	-.8096116	1.135974
bevnov_jov	-0.18027	0.265706	-0.68	0.504	-.7275073	.3669579
bevnov_mult	-0.16767	0.484994	-0.35	0.732	-1.166535	.8311935
tul	0.936799	0.348692	2.69	0.013	.2186537	1.654945
uzlt	0.239727	0.290544	0.83	0.417	-.3586605	.838114
pmun	-0.63026	0.420588	-1.5	0.147	-1.496482	.2359541
larb	-0.00321	0.009137	-0.35	0.729	-.0220233	.015613
konykisz1	-0.11459	0.212098	-0.54	0.594	-.5514138	.3222355
vallhagy	0.239398	0.136404	1.76	0.091	-.0415316	.5203266
vallkedv	-0.09262	0.168956	-0.55	0.588	-.4405881	.2553542
F_biztons	0.12204	0.100848	1.21	0.238	-.0856594	.3297399
F_ujdolgok	0.14632	0.115364	1.27	0.216	-.0912766	.3839166
Sik_en	0.254051	0.207988	1.22	0.233	-.1743082	.6824105
Sik_pvall	-0.05975	0.368065	-0.16	0.872	-.8177976	.6982897
veg	-0.15233	0.400972	-0.38	0.707	-.9781423	.6734902
P_ist_09	-0.02655	0.010857	-2.45	0.022	-0.0531	
P_prl_09	-0.05209	0.295444	-0.18	0.861	-.6605656	.5563897
_cons	0.716685	2.597084	0.28	0.785	-4.632111	6.06548

Adjusted R-squared = .2698183

Reg3K

Linear regression

Number of obs = 59

F(30, 28) = 4.92

Prob > F = 0.0000

R-squared = 0.7182

Root MSE = .28896

		Robust			[95% Conf. Interval]	
A_nyu	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_nyu	0.004339	0.005824	0.74	0.463	-.0075911	.0162683
ker	-0.34129	0.133104	-2.56	0.016	-0.68259	
letszam	-0.18226	0.144741	-1.26	0.218	-.478751	.114226
szolg	-0.10098	0.164318	-0.61	0.544	-.4375701	.2356114
vallev	0.00656	0.015313	0.43	0.672	-.0248079	.0379277
kultul	0.372635	0.422973	0.88	0.386	-.4937868	1.239057
verseny	-0.07472	0.037177	-2.01	0.054	-.1508777	.0014294
bevnov_jov	0.301233	0.459594	0.66	0.518	-.6402018	1.242668
bevnov_mult	-0.00402	0.059804	-0.07	0.947	-.1265231	.1184827
tul	-0.25376	0.146713	-1.73	0.095	-.5542836	.0467723
uzlt	-0.00432	0.170906	-0.03	0.98	-.3544048	.3457641
pmun	0.177525	0.12917	1.37	0.18	-.0870684	.4421183
larb	-0.00201	0.004705	-0.43	0.673	-.0116464	.0076296
konykisz1	0.033331	0.119603	0.28	0.783	-.2116655	.2783274
paly	0.050453	0.046557	1.08	0.288	-.0449142	.1458194
vallhagy	0.155038	0.06742	2.3	0.029	.0169356	.2931408
vallkedv	-0.15374	0.102945	-1.49	0.147	-.3646141	.0571334
szabads	-0.00301	0.025256	-0.12	0.906	-.0547429	.0487274
F_kr	-0.07139	0.065623	-1.09	0.286	-.205809	.0630347
F_biztons	-0.0334	0.04755	-0.7	0.488	-.1307972	.0640055
F_ujdolgok	0.118245	0.05058	2.34	0.027	.0146375	.2218532
F_szabads	0.159501	0.086696	1.84	0.076	-.0180879	.3370898
Sik_en	0.014833	0.102174	0.15	0.886	-.1944617	.2241272
Sik_pvall	-0.02459	0.238379	-0.1	0.919	-.5128847	.4637097
Sik_pen	0.126016	0.22028	0.57	0.572	-.3252072	.5772398
ffi	-0.13802	0.213873	-0.65	0.524	-.57612	.3000774
vegzt	-0.06257	0.187013	-0.33	0.74	-.4456542	.3205044
P_ist_09	0.00477	0.007222	0.66	0.514	-.0100228	.0195633
P_roa_09	-0.25597	0.283425	-0.9	0.374	-.836542	.3245971
P_prl_09	0.09137	0.126895	0.72	0.477	-.1685621	.3513021
_cons	1.794043	1.74329	1.03	0.312	-1.776924	5.365011

Adjusted R-squared = .4162681

Reg3L

Linear regression

Number of obs = 41

F(28, 11) = .

Prob > F = .

R-squared = 0.8390

Root MSE = .4611

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
A_kol						
S_kol	-0.03139	0.053151	-0.59	0.567	-.1483736	.085597
ker	0.379378	0.393384	0.96	0.356	-.4864544	1.245211
szolg	0.448469	0.584533	0.77	0.459	-.8380793	1.735017
vallev	0.022167	0.039238	0.56	0.583	-.0641954	.1085301
kultul	-0.61231	1.047337	-0.58	0.571	-2.917484	1.692864
verseny	-0.17805	0.16735	-1.06	0.31	-.5463823	.1902882
bevnov_jov	-0.50988	0.524955	-0.97	0.352	-1.665296	.6455414
bevnov_mult	0.174018	0.463504	0.38	0.714	-.846147	1.194182
tul	0.627696	0.598429	1.05	0.317	-.6894378	1.944831
uzlt	0.532394	0.402607	1.32	0.213	-.3537373	1.418526
pmun	0.455474	0.444865	1.02	0.328	-.5236662	1.434614
larb	0.007895	0.008377	0.94	0.366	-.0105434	.0263328
konykisz1	-0.20582	0.3155	-0.65	0.528	-.9002346	.4885882
paly	0.03357	0.116031	0.29	0.778	-.2218115	.2889512
vallhagy	0.381905	0.161982	2.36	0.038	.0253865	.7384241
vallkedv	0.014798	0.268528	0.06	0.957	-.5762279	.6058239
szabads	-0.11754	0.10822	-1.09	0.301	-.35573	.12065
F_kr	-0.01307	0.24558	-0.05	0.959	-.5535848	.5274489
F_biztons	0.23399	0.219505	1.07	0.309	-.2491359	.7171165
F_ujdolgok	-0.04701	0.217562	-0.22	0.833	-.5258619	.4318387
F_szabads	-0.34184	0.339529	-1.01	0.336	-1.089137	.4054579
Sik_en	0.435721	0.400789	1.09	0.3	-.4464084	1.317851
Sik_pvall	-0.49427	0.688204	-0.72	0.488	-2.008998	1.020455
Sik_pen	-0.55856	0.457286	-1.22	0.247	-1.565044	.4479152
ffi	-0.23313	0.490809	-0.47	0.644	-1.313397	.8471298
veg	-0.80369	0.509788	-1.58	0.143	-1.925723	.3183501
P_ist_09	0.01172	0.013	0.9	0.387	-.0168937	.0403336
P_roa_09	0.41015	1.638134	0.25	0.807	-3.19536	4.015659
P_prl_09	0.388838	0.410527	0.95	0.364	-.5147252	1.292402
_cons	8.167585	3.049787	2.68	0.021	1.45505	14.88012

Adjusted R-squared = .414427

Reg3M

Linear regression

Number of obs = 22

F(0, 0) = .

Prob > F = .

R-squared = 1.0000

Root MSE = 0

	Coef.	Robust Std. Err	t	P> t	[95% Conf. Interval]
A_tam					
S_tam	-0.07633	.	.	.	.
ker	(dropped)				
letszam	1.29646	.	.	.	.
szolg	-0.06902	.	.	.	.
vallev	-0.05667	.	.	.	.
kultul	(dropped)				
verseny	-0.35327	.	.	.	.
bevnov_jov	(dropped)				
bevnov_mult	(dropped)				
tul	1.035756	.	.	.	.
uzlt	-0.39009	.	.	.	.
pmun	(dropped)				
larb	0.007086	.	.	.	.
konykisz1	0.505804	.	.	.	.
paly	-0.3529	.	.	.	.
vallhagy	0.162578	.	.	.	.
vallkedv	0.597005	.	.	.	.
szabads	0.132467	.	.	.	.
F_kr	0.165	.	.	.	.
F_biztons	-0.44171	.	.	.	.
F_ujdolgok	0.137334	.	.	.	.
F_szabads	-0.42594	.	.	.	.
Sik_en	1.02433	.	.	.	.
Sik_pvall	(dropped)				
Sik_pen	-1.06885	.	.	.	.
ffi	-0.29465	.	.	.	.
vegz	(dropped)				
P_ist_09	0.004964	.	.	.	.
P_roa_09	(dropped)				
P_prl_09	(dropped)				
_cons	3.375244	.	.	.	.

Adjusted R-squared = .

Reg3N

Linear regression

Number of obs = 51

F(30, 20) = 5.76

Prob > F = 0.0001

R-squared = 0.6205

Root MSE = .38986

		Robust			[95% Conf. Interval]	
A_p	Coef.	Std. Err	t	P> t		
S_p	0.009324	0.008832	1.06	0.304	-.0090998	.0277472
ker	0.175116	0.274	0.64	0.53	-.3964377	.7466706
letszam	-0.12985	0.250464	-0.52	0.61	-.6523038	.3926132
szolg	0.38297	0.289059	1.32	0.2	-.2199968	.9859369
vallev	0.016576	0.020597	0.8	0.43	-.0263888	.0595405
kultul	0.564131	0.470492	1.2	0.245	-.4172978	1.54556
verseny	-0.0045	0.087729	-0.05	0.96	-.1875005	.1785002
bevnov_jov	0.363808	0.341867	1.06	0.3	-.3493131	1.076929
bevnov_mult	0.060824	0.062124	0.98	0.339	-.0687645	.1904129
tul	0.186169	0.303515	0.61	0.547	-.4469527	.819291
uzlt	0.143588	0.260816	0.55	0.588	-.4004636	.6876399
pmun	0.018838	0.265247	0.07	0.944	-.5344578	.572133
larb	-0.00955	0.007213	-1.32	0.2	-.0245953	.0054958
konykisz1	-0.00036	0.173202	0	0.998	-.3616512	.3609342
paly	0.005856	0.074428	0.08	0.938	-.1493988	.16111
vallhagy	0.013642	0.106665	0.13	0.9	-.2088578	.2361417
vallkedv	-0.14	0.143313	-0.98	0.34	-.43895	.1589405
szabads	0.013943	0.077907	0.18	0.86	-.1485693	.1764544
F_kr	-0.0227	0.107526	-0.21	0.835	-.2469929	.2015995
F_biztons	-0.02176	0.084742	-0.26	0.8	-.198528	.1550072
F_ujdolgok	0.033281	0.109823	0.3	0.765	-.1958064	.2623684
F_szabads	0.017063	0.175368	0.1	0.923	-.3487477	.3828743
Sik_en	0.171628	0.21827	0.79	0.441	-.2836752	.6269302
Sik_pvall	-0.26592	0.247806	-1.07	0.296	-.7828308	.2509963
Sik_pen	0.153682	0.27303	0.56	0.58	-.4158499	.723213
ffi	0.343744	0.36551	0.94	0.358	-.4186964	1.106184
vegzt	-0.23419	0.349954	-0.67	0.511	-.9641787	.4958031
P_ist_09	0.002236	0.009163	0.24	0.81	-.0168779	.0213502
P_roa_09	0.497637	0.637678	0.78	0.444	-.8325368	1.827811
P_prl_09	0.072442	0.177738	0.41	0.688	-.2983119	.4431965
_cons	2.522723	2.448793	1.03	0.315	-.258537	7.630817

Adjusted R-squared = .0513237

Reg4

Linear regression

Number of obs = 55

F(26, 28) = 3.38

Prob > F = 0.0011

R-squared = 0.8501

Root MSE = 1.4006

		Robust			[95% Conf. Interval]	
S_am	Coef.	Std. Err	t	P> t		
atlnéh	-3.20736	0.743338	-4.31	0	-6.41472	
ker	0.370319	0.818553	0.45	0.654	-1.30641	2.047048
szolg	1.640709	0.950009	1.73	0.095	-0.3052963	3.586713
kultul	-0.04151	1.077374	-0.04	0.97	-2.248412	2.16539
verseny	0.599832	0.271069	2.21	0.035	.0445731	1.15509
bevnov_jov	0.348999	0.3395	1.03	0.313	-0.3464341	1.044432
bevnov_mult	-0.26344	0.277567	-0.95	0.351	-0.832012	.3051285
tul	2.344446	0.955927	2.45	0.021	.3863182	4.302575
uzlt	0.693998	0.712168	0.97	0.338	-0.7648122	2.152808
pmun	-0.30515	1.113733	-0.27	0.786	-2.586532	1.976226
tamfogl	-1.26724	0.901892	-1.41	0.171	-3.114683	.5802022
larb	-0.04268	0.025825	-1.65	0.11	-0.0955846	.010217
konykisz1	0.08443	0.651353	0.13	0.898	-1.249806	1.418666
paly	-0.04377	0.278427	-0.16	0.876	-0.6140976	.5265675
vallhagy	-0.20811	0.918749	-0.23	0.822	-2.09008	1.673862
vallkedv	-0.74107	0.804898	-0.92	0.365	-2.38983	.9076886
szabads	-0.88938	0.202568	-4.39	0	-1.77877	
F_kr	0.844907	0.435051	1.94	0.062	-0.0462548	1.73607
F_biztons	-0.02952	0.018136	-1.63	0.115	-0.0666668	.0076321
F_szabads	-0.21065	0.469089	-0.45	0.657	-1.171532	.750238
Sik_en	-0.96378	0.785577	-1.23	0.23	-2.572957	.6454068
Sik_pvall	2.122861	0.915374	2.32	0.028	.247802	3.997921
Sik_pen	-0.55449	1.185156	-0.47	0.644	-2.982169	1.873194
P_ist_09	-0.05028	0.064692	-0.78	0.444	-0.1827984	.0822341
P_roa_09	5.735097	2.435535	2.35	0.026	.7461309	10.72406
P_prl_09	-1.38452	0.56187	-2.46	0.02	-2.76903	
_cons	2.664683	3.483079	0.77	0.451	-4.470081	9.799447

Adjusted R-squared = .7109351

Reg 5

Linear regression

Number of obs = 56

F(26, 29) = 0.24

Prob > F = 0.9998

R-squared = 0.7131

Root MSE = 4.1466

		Robust			[95% Conf. Interval]	
S_kol	Coef.	Std. Err	t	P> t		
atlneh	4.652472	2.87712	1.62	0.117	-1.231899	10.53684
ker	-6.76006	3.748544	-1.8	0.082	-14.4267	.9065684
szolg	-6.86009	3.423423	-2	0.055	-13.86178	.1415949
kultul	-9.64472	5.434602	-1.77	0.086	-20.75973	1.470291
verseny	-2.87932	1.476668	-1.95	0.061	-5.899444	.1408082
bevnov_jov	-0.65429	1.213817	-0.54	0.594	-3.136821	1.828249
bevnov_mult	3.221266	2.063566	1.56	0.129	-.9992014	7.441733
tul	-3.85528	2.379257	-1.62	0.116	-8.721409	1.010845
uzlt	1.351173	1.582913	0.85	0.4	-1.886247	4.588594
pmun	8.276338	3.759313	2.2	0.036	.5876799	15.965
tamfogl	3.620297	3.079576	1.18	0.249	-2.678143	9.918738
larb	0.160788	0.083382	1.93	0.064	-.0097465	.3313234
konykisz1	-3.0751	1.720393	-1.79	0.084	-6.593693	.4435025
paly	0.41404	0.809432	0.51	0.613	-1.241433	2.069514
vallhagy	2.92949	1.607651	1.82	0.079	-.3585249	6.217504
vallkedv	-1.11566	1.651206	-0.68	0.505	-4.492753	2.261439
szabads	0.598384	0.554034	1.08	0.289	-.5347424	1.731511
F_kr	2.83992	1.787954	1.59	0.123	-.8168566	6.496697
F_biztons	-0.08809	0.04928	-1.79	0.084	-1.888762	.0127008
F_szabads	-4.30017	2.330532	-1.85	0.075	-9.066644	.4663029
Sik_en	5.877292	2.895837	2.03	0.052	-.0453596	11.79994
Sik_pvall	-4.86495	2.874035	-1.69	0.101	-10.74301	1.013114
Sik_pen	-5.20348	3.240314	-1.61	0.119	-11.83067	1.423705
P_ist_09	0.296702	0.195291	1.52	0.14	-.1027127	.6961159
P_roa_09	-14.1512	6.977333	-2.03	0.052	-28.42145	.1190475
P_prl_09	5.108279	2.33899	2.18	0.037	.3245081	9.89205
_cons	29.62067	14.71398	2.01	0.053	-.4728011	59.71413

Adjusted R-squared = .4559064

MELLÉKLET

Változó neve	Típus	Leírás	Kérdés sorszáma a kérdőívben / Adat forrása
atlnéh	folytonos változó, 31 alkérdésre adott válasz átlaga	Mekkora nehézséget okoznak vállalkozása működtetése során a foglalkoztatáshoz kapcsolódó papírmunkák? 1= nem okoz nehézséget 2= csekély nehézséget okoz 3= nehézséget okoz 4= nagyon komoly nehézséget okoz	A12
ker, szolg	dummy	Ágazat: - kereskedelem - szolgáltatás - ipar	KSH CÉG-KÓD-TÁR
atipfogl	folytonos változó	Az elmúlt évben hány atipikus foglalkoztatottja volt	A15, A16
vallev	folytonos változó	Hány éve vállalkozó	X1
kultul	dummy	Van-e a cégben legalább 10 százalékos üzletrésszel bíró külföldi [rész]tulajdonos 0= nincs 1= van	X2
verseny	sorrendi skála	1= A verseny jó dolog 10= A verseny káros dolog	F28C
bevnov_jov	folytonos változó	Várható bevétel növekedés 2010-2011 között	X3, X4, X5, X6
bevnov_mult	folytonos változó	Megvalósult bevétel növekedés 2008-2009 között	Beszámoló
tul	dummy	A válaszadó egyben a cég tulajdonosa is? 0= nem 1= igen	X7
uzlt	dummy	Készítettünk részletes üzleti tervet a jelenlegi üzleti évre 0= nem 1= igen	X8_1
pmun			A4
tamfogl			A7
larb	folytonos változó	Árbevétel / létszám	X3, X4, KSH CÉG-KÓD-TÁR
konykisz1	sorrendi skála	A cégen belül vagy kiszervezéssel oldják meg a könyvelést 1= cégen belül 2= részben belül, részben kiszervezéssel 3= kiszervezéssel	

paly	dummy	A 2004–2010 közötti időszakban adott-e be pályázatot a vállalkozás EU társfinanszírozású projektekre 0= nem 1= igen	E1, E2, E3
vallhagy	sorrendi skála	Családomban erősek a vállalkozói hagyományok 1= Egyáltalán nem igaz 2= Inkább nem igaz 3= Inkább igaz 4= Teljes mértékben igaz	F26_1
vallkedv	sorrendi skála	A családom kedvezően fogadta a vállalkozásom megalapítását 1= Egyáltalán nem igaz 2= Inkább nem igaz 3= Inkább igaz 4= Teljes mértékben igaz	F26_2
szabads	sorrendi skála	1= Az államnak több szabadságot kellene adnia a vállalatok számára 10= Az államnak hatékonyabban kellene ellenőrizni a vállalatokat	F28_D
F_kreatív	sorrendi skála	Fontos számára, hogy új dolgokat találjon ki, hogy kreatív legyen. Szereti a dolgokat a saját egyéni módján intézni 1= egyáltalán nem 6= nagyon	F29_1
F_biztons	sorrendi skála	Fontos számára, hogy biztonságos körülmények között éljen. Elkerül mindent, ami veszélyezteti biztonságát 1= egyáltalán nem 6= nagyon	F29_5
F_ujdolgok	sorrendi skála	Szereti a meglepetéseket és szeret mindig új dolgokat csinálni. Fontosnak tartja, hogy az ember különféle dolgokat csináljon életében 1= egyáltalán nem 6= nagyon	F29_6
F_szabads	sorrendi skála	Fontos számára, hogy saját maga döntsön arról, hogy mit csinál. Szeret szabad lenni és nem függni másoktól 1= egyáltalán nem 6= nagyon	F29_11
Sik_en	sorrendi skála	Sikeres vállalkozónak, illetve menedzsernek tartom magam 1= egyáltalán nem értek egyet 4= teljes mértékben egyetértek	F34_1

Sik_pvall	sorrendi skála	Üzleti partnereim sikeresnek tartják az általam vezetett vállalkozást 1= egyáltalán nem értek egyet 4= teljes mértékben egyetértek	F34_4
Sik_pen	sorrendi skála	Üzleti partnereim sikeresnek tartanak engem 1= egyáltalán nem értek egyet 4= teljes mértékben egyetértek	F34_3
ffi	dummy	A válaszadó neme 0= nő 1= férfi	D8
vegz	sorrendi skála	A válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége 1= nyolc általánosnál kevesebb iskola 2= általános iskola 3= szakmunkásképző 4= érettségi 5= felsőfokú végzettség	D3
P_ist_09	folytonos változó	Idegen / saját tőke aránya (2009)	Beszámoló
P_roa_09	folytonos változó	Eszközarányos megtérülés: ROA (2009)	Beszámoló
P_prl_09	folytonos változó	Likviditás: Pénzeszközök / rövid lejáratú kötelezettségek (2009)	Beszámoló
letszam	sorrendi skála	létszám kategória 0= 5–9 fő 1= 10–49 fő	KSH CÉG-KÓD-TÁR
S_...	folytonos változó	Mekkora az érintett dolgozók aránya a statisztikai létszámban? S_gy: Gyakornok S_d: Diák S_p: Pályakezdő S_tav: Távmunkás S_re: Részmunkaidős S_ru: Rugalmas munkaidős S_am: Alkalmi Munkavállalói könyves S_rok: Megváltozott munkaképességű S_kgy: Kisgyermekes S_kul: Külföldi állampolgár S_kd: Külföldön dolgozó alkalmazott S_nyu: Nyugdíjas S_kol: Kölcsönzött munkaerő S_tam: Foglalkoztatási támogatással felvett	A15

A_...	sorrendi skála	<p>Milyennek ítéli az egy főre jutó foglalkoztatási adminisztrációs terheket egy átlagos, teljes munkaidős, határozatlan idejű foglalkoztatotthoz viszonyítva?</p> <p>1: Kevesebb 2: Ugyanannyi 3: Több 4: Sokkal több</p> <p>A_gy: Gyakornok A_d: Diák A_p: Pályakezdő A_tav: Távmunkás A_re: Részmunkaidős A_ru: Rugalmas munkaidős A_am: Alkalmi Munkavállalói könyves A_rok: Megváltozott munkaképességű A_kgy: Kisgyermekes A_kul: Külföldi állampolgár A_kd: Külföldön dolgozó alkalmazott A_nyu: Nyugdíjas A_kol: Kölcsönzött munkaerő A_tam: Foglalkoztatási támogatással felvett</p>	A16
-------	----------------	---	-----

HIVATKOZÁSOK

- BALÁS GÁBOR – BORBÁS GABRIELLA – CSITE ANDRÁS – KISS GÁBOR [2011]: Javaslatok a magyar foglalkoztatáspolitikai lehetséges fókuszaira. In: A jövő munkahelyeiért. HÉTFA Elemző Központ, Budapest.
- BÁLINT MÓNIKA – CSERES-GERGELY ZSOMBOR – SCHARLE ÁGOTA [2010]: A magyarországi munkapiac 2009–2010-ben. In: Fazekas Károly – Molnár György (szerk.): Közelkép: A válság munkapiaci hatásai. Munkaerőpiaci tükör 2010.
- BALL, LAURENCE – MANKIW, GREGORY N. – ROMER, DAVID [1988]: The New Keynesian Economics and the Output Inflation Trade-off. Brookings Papers on Economic Activity. Letölthető: http://www.economics.harvard.edu/files/faculty/40_New_Keynesian.pdf [Letöltés ideje: 2010. 10. 11.]
- BOERI, TITO – GARIBALDI, PIETRO [2000]: Shadow Activity and Unemployment in a Depressed Labour Market. CEPR Discussion Paper No. 3433. Letölthető: <http://ssrn.com/abstract=323388>. [Letöltés ideje: 2010. 10. 11.]
- DAVIS-BLAKE, ALISON – BRIAN, UZZI [1993]: Determinants of Employment Externalization: A Study of Temporary Workers and Independent Contractors.
- DELOITTE [2010]: Áttekintő vizsgálat az államigazgatási szabályozásból fakadó vállalkozói adminisztratív terhek teljes köréről, illetve egyes fókuszterületekkel kapcsolatosan részletes felmérések elkészítése. Deloitte Zrt.
- KÖLLŐ JÁNOS – NACSA BEÁTA [2006]: Rugalmasság és biztonság a munkaerőpiacon: magyarországi tapasztalatok. ILO Flexicurity paper 2004/2. International Labour Office, Budapest.
- HÉTFA KUTATÓINTÉZET [2011a]: Nemzetközi felmérések az adminisztratív terhekről. Szakmai Háttér III. Letölthető: <http://hetfa.hu/hszh03/> [Letöltés ideje: 2011.10.10.]
- HÉTFA KUTATÓINTÉZET [2011b]: Az adminisztratív terhek meghatározása és a mérés módszerei. Szakmai Háttér II. Letölthető: <http://hetfa.hu/hszh02/> [Letöltés ideje: 2011.10.10.]
- HÉTFA KUTATÓINTÉZET [2011c]: Az adminisztratív terhek Magyarországon. Szakmai Háttér IV. Letölthető: <http://hetfa.hu/hszh04/> [Letöltés ideje: 2011.10.10.]
- HÉTFA KUTATÓINTÉZET [2011d]: Nemzetközi bürokrácia-csökkentési gyakorlatok. Szakmai Háttér V. Letölthető: <http://hetfa.hu/hszh05/> [Letöltés ideje: 2011.10.10.]
- IMD [2010]: World Competitiveness Yearbook 2010. Letölthető: <http://www.imd.org/research/publications/wcy/index.cfm> [Letöltés ideje: 2010. 09. 03.]
- KYDLAND, FINN E. – PRESCOTT, EDWARD C. [1990]: Business-Cycles: Real facts and a monetary Myth. Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review, Vol. 154. No. 2. 3–18.
- MIKE KÁROLY – SZALAI ÁKOS [2010]: Jelentés a magyarországi kapitalizmus állapotáról 2009. Közjó és Kapitalizmus Intézet. Letölthető: <http://kozjoeskapitalizmus.hu/files/KozjoEsKapitalizmusJelentes2009.pdf> [Letöltés ideje: 2011. 04. 12.]

- NIJSEN [2003]: Dancing with the Octopus (Summary)
Letölthető: <http://www.entrepreneurship-sme.eu/pdf-ez/S200305.pdf>
[Letöltés ideje: 2011. 04. 12.]
- RESZKETŐ PETRA – SCHARLE ÁGOTA – VÁRADI BALÁZS [2011]: A foglalkoztatással kapcsolatos adminisztratív terhek Magyarországon. In: Balás Gábor szerk.: A jövő munkahelyeiért II/A kötet
- Széll Kálmán Terv – Magyar Munka Terv, Tervezet – 6. változat [2011]
Letölthető: http://www.euroastra.info/files/Nemzeti_munkaterv.pdf
[Letöltés ideje: 2011. 10. 10.]
- SZIRMAI PÉTER – SZERB LÁSZLÓ [2009]: A kkv-k növekedése empirikus megközelítésben. BCE Kisvállalkozás-fejlesztési központ.
Letölthető: <http://nfgm.gov.hu/data/cms2008325/kkv.zip> [Letöltés ideje: 2011. 04. 12.]
- TANG, PAUL – GERARD VERWEIJ [2004]: Reducing the administrative burden in the European Union. CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis.
- TÓTH ISTVÁN JÁNOS – PAPP GERGŐ [2007]: KKV Körkép – 2007. április. MKIK Gazdaság- és Vállalkozáselemző Intézet.
Letölthető: http://www.gvi.hu/data/research/kkv_korkep_072.pdf
[Letöltés ideje: 2011. 04. 12.]
- VILÁGGAZDASÁGI FÓRUM [2010]: World Competitiveness Report 2009–2010.
Letölthető: <https://members.weforum.org/pdf/GCR09/GCR20092010fullreport.pdf>
[Letöltés ideje: 2011. 10. 07.]
- VERMEULEN, PHILIP [2007]: Can Adjustment Costs Explain the Variability and Counter-Cyclicality of the Labour Share at the Firm Level? ECB Working Paper No. 772.
Letölthető: <http://ssrn.com/abstract=991615> [Letöltés ideje: 2011. 10. 10.]

SZERZŐINKRŐL

Bognár Fruzsina (1984): közgazdász, a HÉTFA Kutatóintézet és Elemző Központ junior elemzőjeként számos kutatásban részt vett. Többek között bekapcsolódott az I. Nemzeti Fejlesztési Terv foglalkoztatási hatását vizsgáló kutatásba, valamint részt vett a gazdasági kamarákat és vállalkozói szervezeteket vizsgáló projektben. 2009-ben végzett a Budapesti Corvinus Egyetem Közgazdaságtudományi Karán, piacelemző szakirányon. Kiemelt kutatási területe az intézményi közgazdaságtan és a piacszerkezetek.

Szabó-Morvai Ágnes (1979): Közgazdász, a HÉTFA Kutatóintézet és Elemző Központ vezető elemzője. Jelenleg a Közép-Európai Egyetem (CEU) doktorandusza, disszertációját a gyermeknevelési és családtámogatások munkapiaci aktivitásra gyakorolt hatásairól írja. Kiemelt érdeklődési területei a pénzpiacok, finanszírozás és a munkapiac. Oktatott statisztikát és ökonometriát a CEU-n, illetve vállalati pénzügyeket a Debreceni Egyetemen. Korábban a Budapest Banknál hitelkockázati modellezéssel foglalkozott.

